

Jaanuar 1/ 2005

ISSN 1795-1143

BIN KKKEL

S Õ L T U M A T U E E S T I K U U K I R I

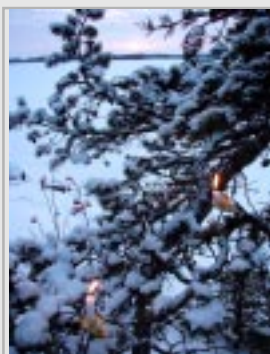
Eestlaste seltsielu lk 20

Traditsioonid lapsepõlvest lapsepõlve lk 13

Oma elu arhitekt NEEME RAUD lk 5

U U S J A V A N A E H K M E I E T R A D I T S I O O N I D

Esikaanel:
Aastavahetuse
loojang Hamina
lähedal.
Kaldakalju pisike
männike

Foto:
Rain KOOLI

Käesolevas numbris:

- 3 **Juhtkiri Eesti kultuur on jõulukultuur**
- 4 **Kolumn Meie koht**
- 5 **Juurteta juurdunud Maasikatega vahukooretort ja õnnemandel**
- 6 **Vaated? Vaated!** intervjuu
Neeme Raud - oma elu arhitekt
- 9 **Pilguheit**
Tamperes näidati Eesti filme
Turu eestlastel uus juhataja
Vivat academia, vivant professores
- 10 **Kasvades ja kasvatades**
Kakskeelsus - õnn ja õnnetus
- 12 **Reisikiri Ühe palveränduri mõtted**
- 13 **Juurteta juurdunud Mida me kanname endaga edasi?**
- 15 **Ja nii ongi! Täpid**
- 16 **Meeste mängud: Kummivilistajad Tamperre Le Mans'es**
- 17 **Kirjutamiseni:**
Väärtushinnangutest
Tähtis on teadmine, et teda ei unustata
- 18 **Kultuurifookus**
"Sõnadeta jamad" Lissaboni jääl
Okase näitusesari "Naised läbi aegade"
- 20 **Kiikab kohapeal**
477 minutit eesti filme
Killuke Eestit Tamperes
- 21 **Kiika kööki: Odrajahu-kohupiimakarask**
- 22 **Milline minevik! Omapärane valuutavahetus**
- 23 **Näituseavamismeeleolusid Lissabonist**

Tagakaanel:

Juhan Liivi luuletus
ja lumine vaikelu

Foto: Rain KOOLI

Väljaandja: Soome Eestlaste Liit ry
Salhojankatu 47, 33700 Tampere

Trükib: Aaltospaino OY

KÄESOLEVA NUMBRI AUTORID:

Krista NIEMI, kirjasaatja, Tampere
Eero LOTTA, kirjasaatja, Tampere
Helle ROOGER, kirjasaatja, Vantaa
Kätlin ROOVIK, kirjasaatja, Oslo, Norra
Olev VESKIMÄE, pildistaja, Elva, Eesti
Tiiu JÜRISSESON, õpetaja, Turku
Rain KOOLI, ajakirjanik, Kotka
Kai STAHL, kunstiajaloolane, Turku
Mari SIIMAR, ettevõtja Turku
Urve KORJULA, keeleteoimetaja, Tampere

KUUKIRJA TOIMETAJAD:

Peatoimetaja Rain OTS Tampere
e-mail: rain.ots@binokkel.com
Tegevtoimetaja Piret KOOLI Kouvola
e-mail: piret.kooli@binokkel.com

Kuukiri BINOKKEL avaldab lugejate kirju ning kaastöid, kuid jätab endale õiguse otsustada nende kasutamise ja toimetamise üle. Kaastöid ei tagastata, välja arvatud paberfotod.

Ilmumissagedus:

Paberväljaanne ilmub keskmiselt 4 korda aastas.
Üksiknumbri hind 3, 95 EUR
Hind postitatult terves Euroopas
15,00 EUR / aastakäik

Kuukiri BINOKKEL tellimine:
e-mail: binokkel@binokkel.com
Kodulehekülj: www.binokkel.com

Kuukiri BINOKKEL on saadaval:

- Tartus, Soome Instituudis
- Tallinnas, Eesti Majas
- Kölni Rahvuskonndis (KERK) Saksamaal
- Los Angelese Eesti Seltsis (USA)
- Lissaboni Eesti Selts
- Soome-Eesti ühingute Liidus SVYL
- Tampere-Tartu-Seura, Suvantokatu 13 Tamperes
- Täpsem info kuukirja BINOKKEL toimetusest

Kuukirja BINOKKEL saab lugeda Soome raamatukogudes, Eestis võib seda leida suuremate raamatukogude Välis-Eesti osakondadest ning Soome Instituudist Tartus.

Juhtkiri

Eesti kultuur on jõulukultuur

Kas eesti kultuur on kristlik?

Eesti kultuur on omamoodi segu ristiusust ja paganlusest. Sõna *kristlus* või *Euroopa* toovad eestlasele meelde mõõgamiisjoni ning 700-aastase orjapõlve. Siiski on meie segu põhialeks, piirituseks, ikkagi kristlik kultuur. Kõik muu on sellele juurde lisatud. Eesti kultuur on pigem üks kristliku kultuuri erivorm kui midagi iseseisvat, mida saaks ristiusule vastandada. Eelkristlikust ajast me ei tea kuigi palju. Kõik hilisemad eesti kultuuri saavutused on tähenduslikud just kristliku Euroopa kontekstis.

Jõuluvana ja teletupsud

Enamik eestlasi ei vaeva ennast siiski arutlusega kristluse ja paganluse üle. Mõistus jääb napiks või pole selleks lihtsalt aega. Keedavad jõuluks sülti ja panevad lastele mängima teletupsude video.

Eestis on saanud viimaste aastate jooksul kombeks ironiseerida nende inimeste üle, kes lähevad jõululaupäeval kirikusse või lasevad ennast laulatada lihtsalt sellepärast, et see on üks ilus traditsioon. Nii saab sakramendist formaalne tseremoonia. Sool muutub magedaks.

Veelgi rohkem ironiseeritakse aga nende üle, kes kirikus üldse ei käi.

Kaubanduskeskustes grupiidentiteedi otsingul

Inimesed naudivad poeskäimist ja uute asjade hankimist. Ostmine aitab meil oma identiteeti leida. Mida arenenum ühiskond, seda rohkem on VAJA.

“Tunned ennast kui taevas – kõike on saada, ja kui ei ole raha, võid osta krediitkaardiga. Paradiis ei ole tundmatus tulevikus, vaid siinsamas,” tulistab Jaani kiriku pensionile jäänud õpetaja ja teoloogiaprofessor **Toomas Paul** (Paradiisi paiste, EPL 24.12.2003), andes mõista, et tegelikult otsivad mõned inimesed kaubanduskeskustest sedasama, mida mõned teised otsivad kirikust.

Shoppamine annab parimal puhul orgasmi. Igal juhul on väga oluline ostmise mõnu kui selline. Ja kui kõik kaifivad, ei ole põhjust tundeid häbeneda, pigem tuleb just afisheerida.

Mida asemele?

Inimene vajab eksistentsiks midagi endast suuremat. Esiteks on vaja traditsiooni ja teiseks inimese isiklikku tunnetust, et ta on selle traditsiooni osa ja jagab teatud tõekspidamisi. Isegi veendunud ateist on kristliku kultuuri osa, sest muidu ei ole tal midagi eitada ega millegi suhtes oma maailmavaadet määratleda.

Samas kultuuris elavate inimeste lähtekohad on tegelikkuses vägagi erinevad. Erinev vaimne arengutase, erinevad võimalused, erinev haridus. Igaühe jaoks on kultuuri oma viis, otstarbekamalt selles kaasa lüüa. Mõni suudab jälgida liikuvaid pilte, kui nähtut pidevalt korratakse. Mõni suudab tajuda muusikat. Mõnele imponeerivad värvilised asjad. Sellepärast pean teletupsusid ja jõuluvanasid õigustatuks ega ironiseeriks ka nende üle, kes kristlikke kombeid järgivad, nende sisu või mõtet sügavamalt taipamata. Jumal ei sõltu ju inimese tunnetest või üksikisiku võimest sattuda kirikut nähes vaimustusse. Samuti ei sõltu Jumal iga kristlase võimest arutleda teoloogiliste peensuste üle. **Toomas Pauli** iroonia ongi tegelikult mõeldud eeskätt neile, kes peavad end keskmisest paremaks kristlaseks, kuna suudavad tema mõttekäigus peituvat tabada. Sest ühtviisi langemisohus on kõik.

Väljaspool Eestit on asi mõnevõrra keerulisem. Siin peame leidma eesti kristliku kultuuri ühisosa ning keskendama oma vähesed ressursid selle elushoidmisele. Jõulupeod on hea näide traditsioonist ja kultuurivormist, mis suudab kõiki eestlasi ühendada. Sellele peole tulevad kõik alati kohale. Kui igas paikkonnas korraldada eesti jõulupidu, on sellest alguse jaoks juba enam kui küll.

Rain OTS
peatoimetaja

Mis mõttes Binokkel

Sõnaraamat ütleb, et traditsioon on pärimus, pärandatud komme

Foto: Olev VESKIMÄE

K O L U M N

Meie koht

Minu tädipoeg ostis hiljaaegu maja. Mitte uhket villat kuhugi suurlinna trendikasse uuselamurajooni, isegi mitte nõukogu-deaegset eterniitkatusega ehitist väiksemasse maakonnakeskusse.

Maja, mille ta ostis, seisab omaette, lähimast asulast kilomeetrite kaugusel. Hea, et veel seisab. Aknad olid sel juba puruks pekstud, ahi tükkideks lõhutud ja minema viidud. Võib liialdamata öelda, et tädipoja ostuotsus päästis peremeheta jäänud maamaja. Natuke veel, ja see oleks jäänud katusetu, mis oleks tähendanud palgist tare lõpu algust.

Paljudel minu sõpradel on olnud raske mõista, miks mu tädipoeg seda tegi. Tegi ostu, mis end iial ära ei tasu, vähemalt mitte nii, nagu me oleme harjunud tasuvusest aru saama. Soomaa looduskaitsealal paiknev maja nõuab tulevate aastate jooksul üüratu hulga aega, parasjagu ehitusmaterjali ja mingil määral ka raha. Ning luksuselamut ei saa sellest kunagi.

Mina mõistan. Teda tõukab tagant mitte ainult tahtmine leida rahu ja tasakaal, vaid ka vajadus säilitada seda, mis on olnud. Ja kui hästi läheb, siis sellele midagi uut peale luua.

Austus mineviku vastu ei tähenda, et kõigest peaks kramplikult kinni hoidma. Puid võib lõhkuda uusimast plastmassisegust valmistatud varrega kirvega ja õuepealset võib jäädvustada digitaalse fotoaparaadiga. Aga juba ainuüksi see, et me möödanimikule tähelepanu pöörame ja sellest järelejäänud kildude edasielamise nimel midagi ära teeme, annab meile oma koha ajateljel, mille üks ots ulatub endiste aegade hämarusse ning teine... nii kaugele silmapiiri taha, et meie pilk sinna ei küüni.

Rain KOOLI

Soome-eestlasest ajakirjanik,
kes iga päev ühendab eesti ja soome pärandit sobivaks koosluseks

Maasikatega vahukooretort ja õnnemandel

Igas aastas on kaksteist kuud, ja iga päev on ju tegelikult teise sarnane, kui aastaegade vaheldumine välja arvata. Meie, inimesed, anname igale päevale erilise tähenduse ja loome traditsioonid. Kui me elame terve elu ühes ühiskonnas, siis me ei pööra nii palju tähelepanu sellele, miks ja kuidas me midagi tähistame, aga kui kolime teise riiki, siis peame sageli end ja harjumusi kohandama vastavalt sellele ühiskonnale.

Olen Norras elanud pea viis aastat. Skandinaaviamaadel on Eestiga palju ühist. Tutvustan teile kahte suurt püha Norras - jõulud ja iseseisvuspäev - ning räägin, kuidas mina neid pühased tähistan.

Esimest korda käisin ma Norraga 1999. aastal just jõulude ajal. Minu Oslost pärit kirjasaaber Gaute kutsus oma perega jõule veetma. Tema ise jõule nii väga ei armastanud, just selle kommertslikkuse pärast, mis viimastel aastatel on võimust võtnud.

Gaute tädi pere oli suur ja nii saimegi kõik istuda suure ja pika jõululaua taha. Tavaliselt söövad norrakad jõulude ajal kala või siis lambaliha, aga nende pere oli loonud oma traditsiooni ja nemad sõid ahjukalkunit, kartulite, kastme ja hapukapsaga, nii et ma tundsin end seal üsna koduselt. Seejärel tuli magustoit. See meenutas vahukoorega segatud riisiputru, kuhu peidetakse üks terve mandel, ja inimesele, kes selle oma taldrikust leiab, saabuvat eriti imeline uus aasta. Minul seekord nii palju õnne ei olnud.

Pärast pidusööki saabub jõuluvana kingitustega. Gaute peres pidi igaüks midagi tegema, et kingitus saada. Pärast kõndisime ja tantsisime kätest kinni hoides ümber kuuse. See oli väga armas traditsioon. Jõulukuusk oli ehitatud erinevate ehetega, aga nagu ikka Põhjamaades kombeks, ei puudu üheltpki ürituselt oma maa lipp. Nii oli ka nende kuusel pika ketina palju väikseid norra lipukesi. See kõik on üsna tüüpiline Norras.

Viimasel ajal on muidugi paljud noored loonud omad traditsioonid. Kuna sageli on jõulud ainus aeg aastas, mil terve pere koguneb, siis võib sageli juhtuda, et paljud pinged elatakse just jõuluõhtul välja, ja seda üritavad paljud noored vältida, seega kogunevad nad kellegi juurde ja teevad oma jõuluõhtu.

Kingitustel on sellel õhtul suur tähtsus. Paljud teevad kinke kõikidele sõpradele. Kui kink saadakse enne jõuluõhtut, siis oodatakse kingi avamisega jõuluõhtuni.

Jõulud on ikkagi suur püha laste jaoks.

Järgnevate aastate jooksul veetsin veel mitmeid jõule mitmete Norra peredega, kuna olin lapsehoidja oma esimestel aastatel Norras. Igal perel on muidugi omad kombesed.

Omamoodi jõulupühad olid aga lõppenud 2004. aastal. Minu jaoks on jõulud erilised pühad, mitte niivõrd kristliku sõnumi ja tähenduse pärast. See on aasta lõpp ja valguse süünd. Sellel aastal pühitsesime jällegi jõule Norras, koos kalli kaasaga. Kuna meile mõlemale kommertslik jõul ei meeldi, siis otsustasime seda boikooteerida ja deklareerida, et meile on tähtsam inimene, kellega seda tähistame, ja kuidas me seda teeme, mitte niivõrd materiaalsed kingitused. Minu kingitus oli jõuluõhtusöök - ahjukalkun sinepi- ja mee- ning ürdikastmes. Lisaks valge kaste ja hapukurk, värske sa-

lat tomati, maisi, viinamarjadega, fetasalat, jõhvikamoos. Joogiks valisime vee, mida jõime suurtest pokaalidest. Magustoiduks tegin seda sama maiusrooga: riisiputru vahukoore ja mandliga, ning seekord õnnestus minul saada mandel.

Kinkisime teineteisele „kvaliteetaega“, sest tänapäeva kiires maailmas on see üks parimaid kingitusi, mida võid oma kõige kallimatele anda. Jõuluaeg ei möödunud seega suure söömise tähe all, vaid hoopiski mõnusalt koos aega veetes.

Oslo kesklinnas on kõigile uisutajatele avatud suur liuväli. Jõulumeeleolu aitasid luua jõulumuusika ja ilusad jõulukau- nistused tänavatel ja muidugi see, et meie kaks saime koos seda aega jagada.

Pühapäeviti on enamik norrakatest metsades matkamas või jalutamas, ja kuna just äsja oli lund sadanud, läksime meiega jalutama. Minu kodukoha lähedal on kena järv (Sognsvann), me tegimegi väikese tiiru ümber järve. Sellest kõigest sai eriline jõuluaeg, sest meie lõime omad traditsioonid ja nagu näha, on neis Norra mõjutusi.

Teine huvitav aeg Norras on maikuu, iseseisvuspäeval, 17. mai. Kui hiinlased või jaapanlased oleks sel päeval Oslos, siis nad tunneksid end täiesti kodus, sest kõik tänavad on paksult rahvast täis ja autoga kesklinna ei saa. Koolilapsed kogunevad kesklinna ja marsivad suures rongkäigus läbi terve linna. Oslos möödub rongkäik kuningapaleest, mille rōdul on lehvitamas kuningapere. Rahvarõivastes norralased tulevad rongkäiku jälgima ja lehvitavad möödujatele. Igal lapsel on käes norra lipp.

Pärast rongkäiku süüakse kodus pidulik lõuna. Magustoiduks peab tavaliselt olema suur vahukooretort maasikatega ja mandlikook ning vahest süüakse rosinakringlit pruuni kitse-juustuga.

Shampus maasikatega on ka midagi, mis peab iseseisvuspäeval olemas olema. Seejärel tulevad abiturientid suurte bussidega ja sõidavad läbi linna ja valitakse aasta parim abiturientide buss. Need bussid on sõitnud tavaliselt paar nädalat enne 17. maid iga päev linnas ringi. Sageli on neis väga võimsad muusikasüsteemid, nii et kui selline buss majast mööda sõidab, siis aknaklaasid klirisevad. Abituriendid üritavad üksteist üle lüüa oma busside muusika võimsusega ja stiiliga.

Kogu selle tralli juurde kuulub ka alkohol ja võib juhtuda, et kogu märul muutub linnarahvale koormavaks, nii ongi politseil sellel ajal käed-jalad tööd täis.

Pärastlõunal, nii kella kolme paiku minnakse linna tagasi, sest korraldatakse palju vabaõhukontserte, rahvas koguneb kuulama,

> > J Ä R G N E B L K. 15 > >

T S I T A A T

Religioon ei kao, vaid võtab teise kuju. Praegu ei pöörduta usutraditsioonide juurde mitte ilmutust aktsepteerides, vaid seetõttu, et ühiskondlike suhete haprus ilmalikus maailmas paneb (mõned) inimesed janunema riituste ja kultuuriliste traditsioonide järele. Näiteks: vaeseid ja ligimesi ei aidata seetõttu, et õpetus nii ütleb, vaid seetõttu, et inimesed tahavad teha midagi teiste heaks, ja leiavad, et usul põhinevad organisatsioonid on selleks kõige tõhusam vahend. Iidseid palveid ja muistseid rituaale ei korrata veendumusest, et selline on Jumala korraldus, vaid et maitsta riitusest saadavat tröösti ja ühiskogemust.

Usundit ei vajata tema enda pärast, religioonist on saanud riituste läte tseremoniaalsusest tühjendatud ühiskonnale. Riitus annab inimese sünnipärasele suhtlemisvajadusele avaldumisvormi. Niisugusel kujul võib ka postmodernistlik inimene usukommete täitmist tõsiselt võtta – nagu oma riigi iseseisvuspäeva tähistamist, rahvarõivaste selgapanemist või oma maa kirjandusklassika lugemist.

TOOMAS PAUL: Riituste come back
Ühiskondlike suhete haprus tekitab traditsioonijanu

Neeme Raud - oma elu arhitekt

NEEME RAUA (35) endised ja praegused kolleegid kinnitasid ühest suust: "Neeme on erakordne! Ta on algusest peale vallanud ajakirjanduse põhitõde: distantseerub materjalist, ei samastu ega vaimustu oma lugudes ja uudistes peituvatest hoiakutest. Tal tuleb see lihtsalt välja, ta on neutraalne, ja mitte kunagi ükskõikne või kõmuline!"

Keegi ei mäletanud Neeme Rauda vihasena. Kuid arvasid, et ta on "tugev, elurõõmus, energiline, väljapaistvalt viisakas ja kombeline".

Milles peitub selle mehe saladus ja mis annab talle jõudu? Kuidagi liiga lihtne oleks öelda, et see on ameerikalik ja õpitud *keep smiling!* Ehkki ka sellel on oma võlu ja mõju. Kuid kõik hakkab ju siiski algusest.

Luts ja Lindgren olid ta lemmikud - väike ja käbe linalakk oli Tootsi nupukuse, Arno helluse ja Imeliku sharmiga ja ta oli pidevalt kõikjal nagu Vahtramäe Eemil.

Kuid midagi tegi ta juba algusest peale teisiti - luges endale uue lemmiku, millest paljud siiani kuulnud pole. Või on teil juba loetud **Herta Laipaiga "Kummitus muusikatoas"?**

Ja ega igapäevane olnud seegi, et 13 aastane koolipoiss hakkab raadio noortesaadetele kaastöid tegema. Kuid Raud oli kasvatatud "kõvaks töörügajaks".

Armastus töö vastu tuli, kuid hing ei saanud rahu, sest raudne eesriie kõlas liiga ahvatlevalt.

"Tollased kinnised piirid tekitasid lõputu soovi nende taha näha ja vabalt reisida," meenutab Raud ja kinnitab, et sõidukirg ongi jäänud.

"Kui ma möödunud (2003) aastal New Yorgi Columbia ülikoolis magistriõpingud lõpetasin, lubasin endale, et järgneva aasta pühendan reisimisele. Nii olen ka teinud, katsun igas kuus vähemalt ühe pikema sõidu teha, et äravaadata paljud kohad Euroopas ja USAs, kus varem käinud ei ole.

Nüüd, aasta lõpus (*intervjuu toimus detsembris 2004*) võin öelda, et olen plaani kaugelt ületanud, sest reise on tänavu olnud palju enam, kui algselt oskasin ette kujutada!" kinnitab Raud ja toob lagedale aukartust äratava numbriga - ligi kolmsada tuhat (300 000) miili.

Ärev reis tulevikku

14,5 aastat tagasi läks kõik peaaegu lihtsalt - perekond Raud sai logisevast nõukogude liitriigist loa lahkuda. Ebamäärane hirm siiski nii lihtsalt ei kadunud.

"Mäletan, et kartsin kogu Moskva-Montreali lennu aja, et enne kui maha saan, öeldakse, et jää lennukisse, sest sind ootab ikkagi sõjavägi."

Kuid mitte ainult Nõukogude armee ei olnud otsustav. Kui 1990. aasta suvel ema, isa, poeg ja tütar kohvried pakkisid,

oli sihtkohaks Kanada.

"Kanas elas mu isa ristiisa," seletab Neeme ja nendib: "Tagasivaadates oli see päris hulljulge samm, ennekõike mu vanemate poolt, et niimoodi oma endisest elust ära sõita."

Ajad olid segased ja otsest põhjust täna enam meelde ei tule, kuid... raudne rahu ja kindel kodu on tähtsamad.

Viperused algasid uuel kodumaal kohe, kui Raud piirile jõudis.

"Tegelikult tekkis väike probleem hoopis Kanada immigratsiooniametnikuga, kes tundis huvi, miks ma turisti viisaga saabudes ainult ühe otsa pileti olin otsnud, "meenutab Raud ja jätkab:

"Kanada oli juba tollal immigratsioonireegleid karmistanud ja Nõukogude Liidust tulnud võimalikke "ärähüppajaid" enam sugugi ei tervitatud.

Kuna olin unustanud Moskvasse ka aadressi, kuhu ma Kanadas sõitsin, kulus tunnike selgitamiseks, et mind ootab lennujaama väljapääsu ees buss, mis mu kohale viib. Seda, kui hästi halvasti ma oma tollal tugevalt lonkava inglise keelega neid asju seletasin, enam ei mäleta, aga lõppkokkuvõttes löödi passi tempel ja olin Kanadas."

Montrealist viis buss edasi Torontosse. Tollest hilisest õhtust on Rauda meeles see, et kõik, mida ta ümberringi nägi (laiad kiirteed, maanteeäärsed valgustatud bensiinijaamad ja kiirtoidukohad), tundus väga võõras.

"Olin tolleks ajaks juba mitmel pool Lääne-Euroopas käinud, ootasin ilmselt midagi Euroopale omast, "selgitab ta.

Uus reaalsus

... oli erinev ja ega see tegelikult eriti meeldinud, harjumiseks kulus päris pikk aeg.

"Kui nüüd vahel New Yorgis Eestist tulnutele linna näitan, panen neile alati südamele, et euroopalik linnamudel tuleb unustada, sest Põhja-Ameerika on midagi sootuks erinevat. Ning kui New Yorgi või teiste siinsete linnade

suhteliselt kakfoonilist arhitektuuri Vana Euroopaga võrdlema hakata, on viimane kahtlemata meeldivam. Ameerikat tuleb lihtsalt vaadata kui teistsugust keskkonda," nendib Raud.

Üks enne ja üks pärast

"Tulekule eelnenud aasta oli tohutult kiire, sest olin osalt just sõjaväe ohu tõttu pärast poolteist aastat jätnud "tervislikel põhjustel" katki oma õpingud Moskva ülikooli sotsioloogia teaduskonnas. Eestisse tagasi tulles sain Eesti Raadio noortesaadete nooremtoimetajaks. Lisaks kutsus **Reet Oja** mind juhtima ETV noortesaadet "**Oma asi**".

Eestis toimus tollal niivõrd palju muudatusi: raadios ja teles hakkasid esmakordselt toimuma otsesaated. Lisaks oli igasuguseid huvitavaid projekte - muuhulgas tegin korra isegi tollal menukat **Reklaamiklubi**, raadio hommikuprogramme, suveraadiot, Hiiumaa raadiot... Sõnaga, hästi kiire aeg. Kui kolleegidele Kanadasse mineku plaanist rääkisin, väitsid osad, et küllap tulen varsti tagasi, sest Eestis on mul eriala, seal olen mittekeegi. Lubasin vastuseks, et küll saan ka seal tööd eesti ajakirjanikuna."

Raud mäletab, et **Urmal Ott** tegi just sel ajal esimese telesaate "Ameerika Häältest" (VOA) ja selle Eesti toimetuse juhataja **Imar Mikiver** ütles, et neil on tööjõu nappus.

"Kanadasse jõudes kirjutasin Mikiverile pika kirja ja nädal hiljem helistas ta Washingtonist," seletab ta.

Et VOA-sse tööleasaamise protsess venis aga üle aasta - Nõukogude kodaniku taustauuringule kulus kuid - olin poolteist aastat Kanadas. Sellesse aega mahtus esimese eestikeelse raadiosaate loomine ühes Toronto raadiojaamas, lisaks olin tööl sealses Eestis lehes **Vaba Eestlane** ja tegin pidevalt telefonitsi nuppe ka "Ameerika Häälele". kirjeldab Raud ja kinnitab, et see oli "väga vaene aeg".

"Kõik see tagas küll mingi sisse-

Binokkel Vaated? Vaated!

tuleku, kuid lugesin pidevalt raha ja ootasin pikisilmi Washingtoni kolimist. Kohe, kui VOA lõpuks mulle töölevõtmisest teatas, otsin järgmiseks päevaks lennupileti, sest tahtsin võimalikult kiiresti jälle uut elu alustada. Aga endiselt Eesti ajakirjanikuna,” särab Raud.

Eesti leib toidab

See pole juhus! Või mine sa tea - tundub ju, et Neeme Raud on oma eluprojekti tehes kõik tegurid arvesse võtnud...

“Sel aastal, kui VOA oma eesti saated lõpetas, tuli pakkumine ETVlt ja ERlt. Omamoodi sai ring täis – neliteist aastat pärast lahkumist olen 1. jaanuarist jälle Eesti palgal. Ning

elustiil, vastab Raud kiiresti:

“See on pidev vajadus midagi uut teada saada ja teistele vahendada. Ilma selle soovita on minu arvates raske ajakirjanik olla. Õppida saab ja peab selle töö tehnilisi aspekte, kuid mitte seda kutsumust.”

Seega on ta alati tööl, ka siis, kui teised pühi peavad. Nii näiteks on ühtemoodi tõised ka 24. veebruar ja 4. juuli.

“Ma ei pea end ühegi riigi tulihingeliseks patrioodiks, pigem ajakirjanikuna vaatlejaks, seega mingit suurt tunnet ei too kumbki päev,” vastab Raud.

Niisiis töö, töö ja veel kord töö!? Mitte ainult!

“Mul pühadega üldse eriline suhe –

Uus ja vana ehk meie traditsioonid

kui tuntakse rahulolu kõige hea üle, mis elus on saavutatud. Aga et ma asusin siia elama siiski üpris hilja oma elus, siis minu jaoks on see ikka jäänud ”nende” pühaks,” nendib Raud.

“Lisaks olen peaaegu alati pühade ajal pidanud tööl olema. Sel aastal olin nädal enne jõule Floridas oma vanematel külas - et pean päris pühade ajaks New Yorki tagasi sõitma, peame oma jõulud siin ära juba varem. Ning kuna me - nii mina, õde kui vanemad - kasvasime üles ateistlikus riigis, on jõulud pigem ajaks, kui igal aastal kogu pere kokku saab, mitte usupuha,” mõtiskleb ta ja lisab:

“Päris kentsakas oli alguses näha siin-

Foto: Mati Hiis

Intervjuu-rubriik kannab pealkirja

”Vaated! Vaated? Vaated.”

Millised on Sinu vaated:

✍ **kodu** – koht, kus on mu asjad ja kus ma parasjagu elan. Kõlab küll ehk pisult õõnsalt, aga praegune hektiline elu ei ole lubanud ühte ja kindlat kodu veel rajada. Seega, praegu on kodu New Yorgis.

✍ **sõbrad** – kõige olulisem väärtus elus

✍ **peegel** – korras välimus on esimene visiitkaart, mille põhjal sulle esimene ja sageli kestma jääv hinnang antakse

✍ **raha** – tuleb teenida, sest ilma ei saa elada nii nagu soovid. Samas ei tohi elu allutada vaid raha teenimisele, lükates selle nautimist pidevalt edasi.

✍ **tulevik** – ootan pidevalt uusi võimalusi, et midagi uut ja huvitavat teha.

✍ **Eesti** – maa, kus sündisin, mille keelt räägin ja mille jaoks ma tegelikult kogu elu olen tööd teinud.

huvitav, et kunagi Eestis antud utoopilisest lubadusest, et küll ma ka Ameerikas eesti ajakirjanikuks jään, ei ole ma tegelikult kunagi taganema pidanud,” konstateerib Raud.

“Seda võib tegelikult pidada omamoodi imeks,” ütleb ta siiralt ja tänutundega.

Sama siiralt räägib ta oma ebatavalisest lapsepõlvest ja kodu argipäevast.

“Lapsepõlvkodu oli üsna tavaline - kool, pioneeride palee, noorte reporterite ring, “**Sä-deme**” korrespondent, hiljem raadio. Tagasi vaadates oli hea see, et ma sain juba üsna varakult aru, et tahan olla ajakirjanik ning hakkasin selle nimel kohe ka tegutsema,” räägib Raud.

Amet või elustiil

Nüüd, hiljem on ta kuulnud, et sel “hüperaktiivsel lapsajakirjanikul”, oli ka kriitikuid.

“Kuid ma ise neid kuidagi ei märganud, sest pidevalt oli vaja ikka midagi teha,” ütleb ta ja naeratab.

Küsimusele, kas ajakirjanik on amet või

need on ilusad ajad, kuid iga päeva oma elust võib ju pühaks muuta ja seda nautida, mitte oodata kindlaks määratud päevi,” selgitab ta.

Iga päev on eriline

Jah, tõesti - lihtne ja ilus. Raud ei tee mitte ainult sõnu, vaid elab öeldu järgi:

“Ma ei ole suur sünnipäevade pidaja. Kõige meeldivam kink on end sünnipäeva hommikul - või üldse mõne kena päeva hommikul - leida mõnest uuest maailma paigast, kus sa varem olnud ei ole või mõnest linnast, mis meeldib - Pariis, Rooma, Milano või ka näiteks Lissabon - ja seda avastama minna ja tordilõik siis kusa-gil seal ära süüa.”

Midagi samalaadset, erilist, kogevad ameeriklased igal aastal novembri viimasel neljapäeval - tänapühäl.

“Ameeriklaste jaoks on tänapüha üks aasta suuremaid pühaid, kuna sel ei ole otsest sidet ühegi usuga ja see on päev,

sete palmide kõrval ehitud jõulukuuski. Aga see teebki maailma huvitavaks, et ta on nii eriilmeline.”

Aja Kirjanik

Raud ja uudised on sünonüümid. Nii kinnitavad tema kolleegid ja teab mees ka ise.

“Olen end alati uudisteajakirjanikuks pidanud ja enne kõike raadio- ja teleajakirjanikuks, seepärast on kõige pinget pakkuvam alati just toimunud sündmuste kajastamine - kui kirjutades peab ajaga võidu jooksmas või midagi otse kommenteerima. Ja muidugi otse-eeter, mis alati on toonust ja adrenaliini tõstev. Lehe jaoks kirjutamine on üksildasem töö, aga samas omamoodi ajugümnaastika - saad teemat lühikesest raadio-teleloost pike-malt analüüsida.”

Millest Sa ei ole ajakirjanikuna kunagi kirjutanud või rääkinud?

“Inimeste eraelus tuhnivaid lugusid.

J Ä R G N E B L K. 8

Neil on suur turg, aga see valdkond ei ole mind kunagi huvitanud. Minu jaoks on oluline, et igas loos, mille teen, oleks mingi uudis, uus info. Eraelu valgustamine on aga nagu klatsh,” on Raud konkreetne ja lisab:

“Omaette teema on portreelood, neid olen ma teinud, kuid alati on kirjutades olnud oluline, et nende lugeja, kuulaja, vaataja midagi uut teada saaks. Et saadaks aimu portreeteritava maailmast, saavutus-test, mitte sellest, mida ta sügavalt eraajaks peab.”

Jumala eraelu

Räägitakse, et privaatsus on subjektiivne ja tabamatu mõiste, mida on raske defineerida.

Mis see siis ikkagi on, see isiklik elu – püha ja puutumatu või sügavalt isiklik asi? Ja kuidas on võimalik, et mõned saavad olla kuulsad ilma, et nad jääksid kollasele meediale hambaisse?

“Eraelu on eraelu. Punkt. Muidugi, kui selles toimub midagi uudisteväärset – näiteks presidendi tervislik seisund, mis otsest mõjutab ta suutlikkust seda tööd teha, siis on eraelust rääkimine õigustatud.

Aga tuntud inimesed... tean päris palju tuntud inimesi, kes ei ole meedia hambusse jäänud. Nende saladus - nad ei ole ise end aktiivselt ka meediale pakkunud.“

* * *

Ümbrus mõjutab meid ja meie suhtumist. Jääb mulje, et kultuur, keel, usk, poliitika ja rahvus(lus) on välismaal võimenduvad loodusvarad.

“Eesti keel on keel, milles töötades ma tunnen end kõige vabamalt. See, et olen eestlane on minu jaoks oluline, sest ma olen eestlane ja selleks alati ka jään. Ning kuna meid on siiski niivõrd vähe, on selline rahvusuhkus minu arvates oluline. Piiriks on aga see, kui oma rahvust, usku, kultuuri, poliitikat teiste omadest paremaks hakatakse pidama - see on puhas ülbus ja väga kitsarinnaline maailmanägemus, mille taga on sageli informeerimatus.”

Mida tähendab Sinu jaoks USK?

“Usk on oluline. Ennekõike usk iseendasse, ilma milleta on raske midagi saavutada. Muidugi, lisaks usule on vaja ka palju tööd teha, sest midu muutub see enesekindlus naeruväärseks.”

Usk jumalasse?

“Niikaua kuni see on inimese ja tema jumala vaheline isiklik suhe, tuleb seda absoluutselt respektida. Kuid kui seda hakatakse teistele peale suruma või väitma, et ilma selleta on võimatu elada, et see on valgus ja kõik ülejäänud pimedus, on see samasugune ülbus kui väitmine, et üks rahvas on teistest parem. Kõige olulisem on elus tolerants - teistele võimaluse andmine elada põhimõtete

järgi, mida nemad õigeks peavad, neid seejuures kritiseerimata.

Olen mõelnud, et kui ma oleksin kasvanud üles usklikus perekonnas, oleks elu ehk kohati lihtsam, sest sa usud, et keegi vaatab su elu üle järele. Vahel keset New Yorki oma korteris istudes ja elu üle mõeldes, mingite probleemidega tegeldes, tuleb hetkeks pähe selline ebakindlus – et siin ma nüüd olen, suhteliselt üks, vane-matest, oma rahvast, paljudest sõpradest eemal ja pean kõigega ise hakkama saama. Siis tundub küll, et kui mul oleks võimalus osa sellest koormast kellegi suurema õlule panna, oleks ehk lihtsam.

Kõige olulisem on elus TOLERANTS - teistele võimaluse andmine elada põhimõtete järgi, mida nemad õigeks peavad, neid seejuures kritiseerimata.

Arvan, et usu roll on USAs just seepärast niivõrd suur, et siinses väga pragmaatilises ja materialistlikus ühiskonnas annab see paljudele lihtsalt tuge. Minu jaoks ei ole see ”suurem” end aga veel ilmutanud. Ohtlikuks lähevad asjad ka siis, kui usk hakkab imbuma poliitikasse, nagu tänases USAs seda näha võib, sest sellega kaasneb taas ebatolerantsuse nähtav tõus.”

“Osta kingad ja maga hästi”

Piirid on üha enam avanemas. Igas mõttes ja kõikjal. Kas see on põhjus, miks inimesed elavad üle oma võimete?

“Arvan, et suuresti seetõttu, et võtavad kapitalismi põhireeglit - et suurem ja rohkem on alati parem - liiga otseselt. Muudatus saabub ehk siis, kui saadakse aru, et asjad, mida võlgu võttes on ostetud - alates autodest kuni suurte majadeni - ei too sugugi ilmingimata õnne,“ seletab Raud.

“Loomulikult tuleb vahel raha laenata – näitks eluaseme ostuks või õppimaksu tasumiseks. Ehk vahel ka reisimiseks, et maailma näha. Need on minu arvates „positiivsed” laenuid, mida on elus vaja võtta, et end hästi tunda ja edasi jõuda. Ma ise olen USAs ülikoolidele maksmiseks laenanud üle 100 tuhande dollari. Kuid kui pommina hakkavad kaelas olema võlad, mille abil on ostetud lihtsalt asju, kuna kohati on tundunud, et neid on väga vaja, siis need on „negatiivsed laenuid” - selge üle võimete elamine, mida saaks tegelikult asju läbimõeldes vältida. Kuid muidugi aeg ajalt endale mõne meeldiva kulutuse tegemine - uued kingad näiteks - on alati õigustatud, sest see tõstab toonust ja seda ei saa üle võimete elamiseks pidada. Võimete piiril olemine on ikkagi see, kui

öösel läheb uni ja sa mõtled õudusega, et kuidas küll kõik oma arved makstud saaks.

Globaalkodanik

Neliteist aastat väljaspool Eestis ... vägisi tahaks silte kleepida. Kuid kas Neeme Raud on väliseestlane?

“Sel sõnal on minu jaoks senini mingi külma sõja hõng: nemad seal Eesti piiride taga.

Ise ma end väliseestlaseks ei pea - ehk eestlaseks, kes elab praegu välismaal. Ilusam määratlus oleks näiteks globaalkodanik, kes ei seo end konkreetselt ühe riigiga, vaid püüab oma elu jooksul maailma selle tohutuse eripalgelisuses tunnetada ja erinevates riikides elamist ka ise proovida. Kohalike väliseestlastega puutun töö pärast kokku, aga organiseeritud väliseestlusest osa ei võta.“

Suhe perekonna ja sugulastega?

“Eestis olles peatun alati oma vanaema juures. Ta saab tuleval aastal 96 aastaseks, on elanud rasket elu, aastad Siberis, kuid on kõigele vaatamata suutnud vältida kibestumist. Vanemad elavad suvel Eestis, talvel Floridas, õde elab Torontos - kohtume enamasti vaid aastast korra-paar. Kindlasti jõulude ajal Floridas. Ent alati on olemas teadmine, et kõik elavad just sellist elu nagu soovivad, on sellega rahul ja kui vaja on nad su jaoks olemas ning toeks. See on oluline teadmine, mis aitab pidevat laiali olevat peret tegelikult seesmiselt väga koos hoida.”

Sinu kolimine Eestisse

“Ma arvan, et kunagi võib see olla täiesti tõenäoline. Kui kiirest elust mujal lihtsalt isu täis saab. Aga mitte veel. Kui see hetk saabub, nagu teisedki pöörded elus, küllap saan sellest siis ka aru.”

Suhe surmaga?

“Pragmaatiline. Ta tuleb kord nii kui nii. Enne seda tuleb aga elada ja elada huvitavalt. Lõppkokkuvõttes on ju igaüks oma elu arhitekt ja saab seda kujundada just nii nagu soovib, ehkki seda sageli unustama kiputakse. Matuseplaanee veel teinud ei ole - loodetavasti on mul veel ees päris palju aastaid.”

Mille eest seisaksid Hea Tahte saadikuna?

“Tolerantsuse eest. Et tolerantsus suureneb minu arvates võrdeliselt haridusega, siis ka rahva harimise eest. Mulle meeldib väide, et kui inimestel on piisavalt infot, langetavad nad alati kõige õigemaid otsuseid. Nii et ajakirjaniku töö ja inimeste informeerimine on oluline asi.”

Piret KOOLI

Loe ka internetist:

www.binokkel.com

Turu kandi eestlastel ja Eesti ingerlaste seltsil uus juhataja

Turu kandi eestlased valisid lõppenud aastal endale uue juhi. **ANNELI PASTAK** alustas uues ametis eelmisel sügisel. Juhatusse kuuluvad veel Marju Kruusamägi, Tiiu Jürisson, Lilja Usin, Alla Kaljukivi, Ester Karkoinen, Karin Kink.

Tartus sündinud Anneli on enda sõnul ehtne soome-eestlane: “Minu ema on eestlane ja isa soomlane. Usun saatusesse, sest mingit mõistlikku vastust polegi küsimusele, miks ma Soome tulin.”

Anneli on sündinud Tartu, elanud Soomes, Lahtis alates 1991. aastast. Sügisel 2003 kolis koos tütre Liisaga Turku. Poeg Ville on armees. Igapäevatööd teeb Anneli Masku valla infopunktis.

Anneli Pastak

Vivat academia, vivat professores

AVE, HELI!

Soome Eestlaste Liidu juhatuse liige, eesti keele lektor ja Oulu ülikooli õppejõud **HELI LAANEKASK** promoveeriti Tartu ülikooli doktoriks.

Eesti Rahvusülikooli 85. aastapäeva pidustused Tartus peeti lõppenud aasta detsembris.

Soome president **Tarja Halonen** valiti Tartu Ülikooli audoktoriks. Lisaks president Halonenile pälvivad audoktori tiitli Dublini Ülikooli prof. **Anne Buttimer** Iirimaalt ja Bowling Greeni Ülikooli emeritprofessor **Jaak Panksepp** Ameerika Ühendriikidest. TÜ auliikmeks valiti **Walter Keller** Saksamaalt ja **Elmar Tampõld** Kanadast.

Põhjamaade ühe vanima kõrgkooli pidustused kulmineerusid 1. detsembril aktusega ülikooli aulas, mille raames toimus akadeemiline loeng, audoktorite, auliikmete ja doktorite promoveerimine ning Rahvusmõtte auhinna üleandmine.

Heli Laanekask

Piduliku aktuse TÜ aulas avas tervituskõnega Eesti Vabariigi president **Arnold Rüütel**. Aktuse akadeemilise loenguga esines TÜ haridusteaduskonna dekaan prof. **Toomas Tenno**. Loengu teemaks oli

“Eesti hariduse tulevik – kas didaktiline või heuristiline paradigma?” Rahvusmõtte auhinna pälviv kirjanki ja etnoloog **Ilmar Talve**.

Tampere näidati Eesti filme

Filminädala peakorraldaja **JOHANNA-MAI VIHALEM (22)**, palun tutvusta ennast lugejatele.

“Ametlikult võib mind vist töötavaks tudengiks nimetada. Olen keskmise palga eest kontorilaua taga ja “vabal ajal” õpin SoomeTeatriakadeemias (www.teak.fi) valgustuskunsti ja muud visuaaltehnikat.

Soome sattusin päris pisikesena, esimesed kaks klassi käisin Rovaniemil, jõuluvana ja polaarjoone lähedal. Ülikooli astudes kolisin Pirkkanmaale, tasapisi hakkab juba neljas põdra-aasta läbi saama. Vahelduva eduga elutsen Tampere ja Helsingis, aeg-ajalt jõuan ka oma päris kodulinna Tallinnasse pere ja sõprade juurde.”

Kuidas tekkis idee tuua Soome uemmat Eesti filmiloomingut?

“Kinolina on mulle juba ammu parimaks sõbraks olnud üsna mitmest vaatepunktist. Kinos saab käidud ehk rohkemgi kui rahakott lubaks. Õnneks pakub Tallinna Pimedate Ööde Filmifestival mulle nn. vastutasuks talvist tööd ja teenistust juba neljandat aastat järjest. Toimunud eesti filmide ekspordiprojekt sai alguse Tampere Eesti Klubi ideest jõulude aegu lastega vaadata filmi “**Lepatriinude Jõulud**”. Suure ekraani pooldajana pakkusin välja päris kinoteatri ruumide üürimise ning sealt see idee kooruma hakkaski - milleks hoida oma, eesti rahva teoseid vaid iseendale, parem juba neid kõigile ja avalikult esitada.”

Kes olid koostööpartnerid ja milliseks kujunesid suhted nendega?

“Filmikoopiate hankimisel tahaksin kõigest südamest tänada Eesti Filmi Sihtasutust. Eriti **Karlo Funki**, kes selle filmide hankimise töö põhimõtteliselt ise ära tegi. Meil jäi üle vaid filmid ära tuua. Väga toredale kokkuleppele jõudsime **Juha Elomäki** ja kinoga “Niagara”, rentisime kinosaali piletitulude eest. “Niagaraga” teeme koostööd arvatavasti ka edaspidi.”

Miks linastusid just need filmid?

“Näitasime lisaks soovitud joonisfilmile “Lepatriinude jõulud” viimase paari aasta jooksul Eestis valminud täispikki mängufilme, mida soome kinodes laialdasemalt näidatud ei ole. Näiteks “**Nimed marmortahvilil**” ja “**Sigade revolutsioon**” on Soomes videolevis täiesti vabalt saada. “**Head käed**” ja “**Karu süda**” on samas ka mitmetele soome-eestlastele isegi pealkirjana täiesti võõrad. Valik ei langenud kindlasti populaarsematele filmidele. Pigem oli see ülevaade sellest, milliseid filme Eestis tehakse ja on viimasel ajal tehtud.”

Kuidas jäid rahule selle üritusega?

“Reklaami oleks võinud muidugi rohkem teha. Samas, päevaste linastuste kohta oli publikut täiesti keskmiselt. Tihtipeale lähevad “Niagara” keskpäevased seansid päris tühjale saalile või jäävad hoopis ära. Häid kogemusi andis ettevõtmine kindlasti, järgmine kord oskame näiteks transpordi poolt paremini korraldada - esimene seanss hilines Matkahuolto viivituse tõttu peaaegu pool tundi.”

Tegija: on valmis edaspidigi korraldama ja filme näitama

Kakskeelsus - õnn ja õnnetus

Palju küsimusi endale ja teistele
ja ühiselt arutamiseks

Keele alalhoidmine on oluline, see on osa kultuurist. Ja kultuuriliselt tugevamad on need, kes oma emakeelt teadlikult alal hoiavad.

Selle loo pealkiri võib esmapilgul tunduda intrigeeriv, sest vaevalt, et inimese õnn või õnnetus on seotud keeleoskusega. Kui aga toimetuleku üheks osaks ja suisa eelduseks on keeleoskus? Oma värvi lisab elule seegi, kas elatakse üks-, kaks- või suisa mitmekeelses keskkonnas. Vaadake aga teemat laiemalt ja lähtuge sellest, et keel on osa kultuurist.

Kakskeelne keelekeskkond

Milline see on? Kas kitsamas mõttes perekonnaga piirduv, erinevaid keeli sisaldav ümbruskond? Või laiemas plaanis, ühiskondlikul tasandil olev kakskeelsus?

Kõige lihtsam on tuua näiteks laps, kelle vanemad suhtlevad temaga erinevates keeltes (soomlane ja eestlane). Tõenäoliselt on kakskeelne ka see inimene, kelle perekonnas igapäevaselt räägitav keel on teine, kui ühiskonnas kasutusel olev. Näiteks Soomes elav eesti perekond, kus peresiseselt suheldakse eesti, kuid väljaspool kodu jällegi soome keeles.

Kuid kas siia rühma liigitada ka need inimesed, kes kasvavad üles ja saavad hariduse ühes keeles, kuid samas ühiskonnas hakkama saamiseks kasutavad paralleelselt ka teist keelt? Näiteks suurem osa meist eestlastest: kodus rääkisime eesti keelt, haridusegi saime emakeeles, kuid ühiskonnas läks igapäevaselt vaja ka vene keele oskust.

Näite saab tuua soomerootslastega, kes ju võiksid mitte osata soome keelt (Soome riigikeelteks on soome ja rootsi). Tegelik pilt on mõlemat pidi ehk pisut trööstitu: Ida-Soomes rootsi keelt palju ei kuule ja soome-rootslaste piirkondades soome keelega väga hakkama ei saa. Ametkonnad soome keelega väga hakkama ei saa. Ametkonnad on muidugi iseasi - tööle asumise eelduseks on mõlema riigikeele valdamine.

Keel avardab maailma

Olen veendunud, et poliitilise survega keelt ei õpeta. Nagu teada, peab keelte, ja üldse õppimiseks, olema motiiv. Milline võiks see olla Soome koolides (kus rootsi keel on kohustuslik) ja milline oleks pidanud olema see meie koolipõlves? Paljud kunagised venekeele-vastased on hiljem vaikselt tunnistanud, et oleks ikka pidanud ja võinud rohkem õppima. Kuid see kõik tehti nii vastikult kohustuslikuks...

Täditüüred: Kakskeelsed ükskeelsete süles

Mõnes Soome koolis tehakse mingil hetkel klassiekskursioon Rootsi, et noored saaksid omal käel harjutada ja omal nahal tunda. Kuid kas sellestki piisab? Alati paraku mitte, sest noored lähevad iga päevaga üha sujuvamalt inglise keelele üle... nii rootslased, soomlased, venelased kui ka eestlased.

Agas tuleme tagasi kakskeelsuse ja selle näidete juurde. Kas teises keelekeskkonnas elades ollakse koheselt ka kakskeelsed?

Võtmeküsimuseks on, et millises vanuses keskkond muutub. Kui tegu on lapse või noorega, võime päris kindlalt väita, et neist sirguvad kakskeelsed.

Keeleoskus - mis see on?

Kas see, et me saame võõrast keelest aru? Või oskame seda rääkida? Või tähendab see enda väljendamist sõnas ja kirjas?

Siinkohal tuleb meelde mitu ametit, milles keeleoskus on oluline ja suisa töövahend.

Kas see, et inimese mõtted on järjest vähem emakeelsed, teeb temast kakskeelne?

Kui me räägime lapsega kodus kahes keeles, siis me kasvatame kakskeelset last. Iseasi, kas see tagab kahe keele oskuse võrdsel tasemel. Ilmselt on üks neist siiski domineerivam kui teine.

Niisugune on meie, Eestist eemal elavate eestlaste, järeltulijate olukord. Julgen arvata, et meie lapsed oskavad tahes-tahtmata näiteks soome keelt paremini kui eesti keelt. Sest kui eesti keelt räägitakse vaid kodus ja ainult emaga, ent soome keelt õpitakse ja see on põhiline suhtluskeel, siis... Niisiis keeleline tugevus on otseselt seotud sellega, kui palju on neid, kes lapsega konkreetset keelt kõnelevad.

Julgen väita, et kahte keelt oskavad paremini ükskeelsetest kodudest sirguvad lapsed, s.t. kodus räägitakse ühte ja väljaspool kodu valitseb teine keel.

Ja seda põhjusel, et esimesel juhul on ühe keele rääkijaid perekonna jagu,

kuid vastavalt kakskeelses perekonnas on ühe keele oskajaid ainult üks, sest ka õed-vennad räägivad tõenäoliselt seda keelt.

Passiivne tulevik

Lapse keeleliseks arenguks ei piisa ainult ühe täiskasvanu keeleoskusest, selleks on vaja rohkem inimesi ja regulaarset suhtlemist nendega. Paraku on n.-ö. segaperedes teisest keelekeskkonnast pärit lapsevanem siiski üldjuhul üksinda selle keele esindajaks ja nii omandab laps üksnes passiivse keeleoskuse. Milline on passiivse keeleoskuse hilisem areng ja vajadus seda rakendada, on raske öelda.

Lapse passiivne keeleoskus on suhteliselt komplitseeritud selle n.-ö. "nõrgemat" keelt kõneleva vanema seisukohalt, kuivõrd tal puudub võimalus oma lapsega suhelda emakeeles. Ka kõige tavalisemas argipäeva situatsioonis on lapsevanem tõlgi rollis, sest lapse poolt öeldu tõlgitakse emakeelde ja siis alles vastatakse. Loomulikult, kui on ikka soov suhelda oma lapsega emakeeles. Tegelikult tundubki vahel, et lihtsam oleks minna üle ühele keelele, sest igal juhul lipsab vestlusse väljendeid teisest keelest, sest kõik sõnad ei tule kohe oma emakeeles meelde ja lihtsam on neid korrata juba kord võõras keeles kuulduina.

Iga kakskeelsuse juures on üks keel rohkem arenenud kui teine. Nii saab ühest emakeel ja teisest tuleb ema kõneldud keel.

Minu laste soome isikutunnistuse taotlusel seisab must-valgel kirjas, et nende emakeel on eesti (kuigi minu meelet peaks seal olema soome). Mõistan, et sinna keele-kohale oli vaja midagi märkida, ja kuna laps oli veel piimahammasteta (kõneoskusest rääkimata), oli isenesest mõistetav märkida emakeeleks keel, mida räägib ema.

Üsna sageli poeb mulle hinge süütunne! Ja vahel tuleb mul end veenda, et ma ei ole emana ebaõnnestunud, kuivõrd ei ole suutnud saksa parunite eesti keele oskusest paremat oma lastele anda.

Tegelikult ma ju teadsin, et Soome elama tulles muutuvad meie laste eesti keele säilitamise-arenemise võimalused peaaegu minimaalseteks. Olin ju kuulnud lugusid emigrantidest, kelle järeltulevad põlvkonnad ikka vähem ja veelgi harvem eesti keelt kasutasid või

omandada püüdsid - sellel polnud nende seisukohalt tulevikku ja mõtet.

Õnn ja õnnetus

Kuivõrd keel on kultuuri osa, siis vaieldamatult on kakskeelsetel inimestel ka kaks erinevat kultuurikeskkonda. Kui keelte omandamise seisukohalt julgen väita, et lihtsam on omandada teineteisest erinevaid keeli kui suguluskeeli, sest keele ülesehitus on teine ning ei ole samasuguseid sõnu erineva tähendusega, siis kultuurilises kontekstis on kindlasti lihtsam ja kodusem, kui on tegemist samalaadsete kultuuridega. Sest sellisel juhul leidub ühiskonna kultuuril ja perekonna kultuuril rohkem kokkupuutepindu ja sama siis ka vastavalt erinevatel kultuuridel perekonna sees.

Samuti on ühel inimesel võimalik mõjutada perekonna tavasid rohkem kui keeleoskust. Lisaks sellele on kultuurilisel tasandil võimalik teha ka kompromisse, sest kultuur on ikka palju abstraktsem kui keel.

Teise keele õppimine avab ukse uude kultuuri ja aitab seda tundma õppida. Alati on lihtsam neil, kes kasvavad kakskeelses perekonnas, sest sellises kodus on juba kultuuriline harmoonia.

Kultuurikonflikti tõenäosus on aga alati olemas, kui perekond esindab üht ja ühiskond teist, vahel ka üsna radikaalselt erinevat kultuuri. Raskeks ja keeruliseks muutub olukord nendele lastele ja noortele, kes peavad ise leidma tee kahe kultuuri vahel ja kokku sobitamisel: kumb on tähtsam, kas pere või sõbrad? Ilusalt, ja tundub, et ka lihtsalt oli olukord lahendatud selles Eestis elavas ungari-ukraina peres, kellest oli meie eelmises kuukirja numbris juttu.

Erinevates kultuurides elamine ja sellele lisaks kakskeelsus loovad vaieldamatult meie ellu keerulisi olukordi, ja sellest, kuidas me suudame nendega toime tulla, sõltubki, kas me tunnetame neid rikkusena või koormana. Inimese õnn ja/või õnnetus seisenevad ju selles, millisena ta suudab, oskab ja tahab endas peegeldada kõike väljaspool toimuvat.

Krista NIEMI
Autori foto

Tegijatel ikka juhtub, ka kõigil neil, kes on keelega ühel või teisel moel ametis ja seotud. Ühed õpivad teiste, teised oma vigadest - peaasi, et tulemuseni jõutakse. Sest sõnas on peidus suurim jõud ja hellem õrnus...

Agantud juhul olgu tähtsaim see, et naer on terviseks!

Soome tuli sõjas teiseks ehk

K O O L I L A S T E "K I L D E"

✂ Igal riigikogu liikmel on saadikupuutumatus. See tähendab, et teda ei tohi puutada. Kui riigikogu liige teeb midagi halba või vale otsuse, ei tohi talle tänaval ega kusagil mujal peksa anda, vaid teda karistatakse Riigikogu poolt.

✂ Inimrassid on koobas, onn, tuulevari, hütt ja hurtsik
Inimtüübid on arenemise järjekorras ahvinimene, mokolitne, sirgeinimene ja töökas inimene

✂ Kui termomeeter näitab alla nulli, siis vesi kivistub

✂ Kloostri oli munkade ja nunnade koorid. Munkade koori juht oli abt, nunnade koori juht abtiss

✂ Esimene tuntud lind elab Aafrikas. See on Pingviin

✂ Hüdra seedib sea selle seedetoru abil ära

✂ Flöödi õhu panevad võnkuma lestad

✂ Metsasarve kõlalahtrisse pannakse vahel sardiin

✂ Kui on võimalusi, astuksin ülikooli, aga kuidas on siis võimalused ja kas on üldse võimalik

✂ 1730 e Kr avastati häälikulise kirja kujunemine. Põlvest põlve kujunes häälikuline kirjajunemine edasi. Siis need esivanemad arvasid, et on vaja midagi järgmisele põlvele edasi anda.

✂ Valgustuse all mõeldi, et filosoofidel, teadlastel ja kuningatel oleks valge

✂ Vaese talu hobune on kole, harimatu, mitte ülbe, pesemata, lahke

✂ Võrtsjärv on pehme seal ujuvad haug ja lesk

✂ Maal kulub 24t täistegemiseks

✂ Siis pandi puusärk selga ja olid matused

✂ Selgroog on pikk paindub luu, mille ülaotsas on pea ja küljes nina

✂ Eesti keeles on kasutusel araabia tähestik. Vanim Eestis pidevalt tegutsev raamatukogu on Roomas

✂ Vanaema rääkis vokist, mis ketras ville. Siin jahvatati jahu, mis tegutses Hilbal

✂ Tänu reheahjule ja savikule on eestlaste riismed läbi pika orjapõlve meie päevini kirja pandud

✂ Ühed kalad on ahvid, ahvid tungivad ülesvoolu

✂ Karl August Hermann oli Vana Kreeka Zeusi jumala eestimaine kolleeg.

✂ Budism on näljastreik, et ei söödud enam, vaid joodi

✂ Vilde oli esimene kutseline naiskirjanik

✂ Kui põld oli ära küntud, siis äestati, käsitsi visati seemneid ja külvati. Peale visati sõnnikut. Põllule külvati rukist ja tangu

✂ Graniiti kasutatakse ehitusmaterjaliks ja demokraatiaks

✂ Rudinendid on inimese või looma või taime jäänused, mis on jäänud kivile

✂ Vereplasma koostises on punalibled, valgelibled ja polüübid

✂ Bütsantsi ametlikuks keeleks oli läti keel

✂ Rasism ja orjapidamine sarnanes sellepöolest, et mõlemad pidid orja tööt tegema. Ja naha värv oli samasugune. Ja erines selle poolest, et Rasism pidi tegema kergemat tööd aga orjad raskemat.

✂ Huumus on see, mis tekib varju abil. Kui vari paistab lähtekivimi peale, siis tekib huumus.

✂ Lehe ja õie rootsud jäävad lindude jalgade külge ja nii nad levivadki

✂ NSV Liit oli võitnud sõja ja Soome oli tulnud sõjas teiseks

✂ Taastati feodaalselt killustatud põllumehed

✂ Crecy lahing oli oluline sellepöolest, et neil oli rohkem vibusid, mis olid väga pikad.

Neid nimetatakse kahuriteks

✂ Portugali ja Hispaania avastasid Ameerika tipu, mida hakkati nim. Hea vaikuse neemeks. Seal edasi nad leidsid India.

✂ Esimesed selgroogsed, kes asusid maismaale olid ussid ja iseloomulik iseärasus oli see, et nad olid suured. Dinosaurused.

✂ Eno Raua isa oli Juhan Liiv. Vanavanaema kaevus oli hea väikest Enot hoida.

✂ Huumus on mulla olek ehk temperatuur.

✂ Tegusõna koosneb mitmest osast nagu näiteks öeldis ja teised

Allikas: Lustakas e-mailiga liikuv ringkiri.

Ah jaa: vigade parandus on arusaadavatel põhjustel tegemata.

Ühe palveränduri mõtted

Taizé, mis asub Prantsusmaal Lõuna-Burgundias, on koduks rahvusvahelisele oikumeenilisele kogukonnale, mille rajas siia 1940. aastal Vend Roger. Vennad on pühendanud kogu oma elu kõige materiaalse ja vaimse jagamisele, tsölibaadile ja väga suurele lihtsusele. Tänapäeval koosneb vennaskond rohkem kui sajast vennast, kes on tulnud katoliiklikust ja mitmest protestantlikust kirikust ning esindavad rohkem kui 25 rahvust. Alates 1950. aastate lõpust on tuhanded noored mitmetest riikidest leidnud tee Taizésse, et võtta osa iganädalastest kohtumistest palvete ja arutluste keskel. Lisaks sellele külastavad vennad erinevaid riike ja korraldavad väiksemaid ja suuremaid kokkutulekuid Aafrikas, Põhja- ja Lõuna-Ameerikas, Aasias ja Euroopas.

Suvi sai nii ruttu otsa, et ei jõudnud kõiki muljeid korralikult "ära seedida". Sellepärast muljetan oma suvest nüüd. Arvan, et see oli minu eelmise aasta tippündmus!

Kui Viljandi Jaani kiriku koguduse noorte ja veidi vanemate seltskond möödunud suvel teele asus, tundus uskumatuna, et jälle sama suuna võtsime - palverännak Taizé kloostriksse toimus juba neljandat korda.

Tõlgendusi: rahvusvaheline seltskond piibliringis mõtteid vahetamas, ringe on nädala jooksul sadu.

Lahkumise ja teeleasumise tunne on eriline: see on segu imestusest, jahmatusest ja pisut rõõmusegane ning seda jääb saatma sõprade-mahajääjate jutuvada ja lehvitused. Kõik muu - meeolud, väsimus ja ehk ka tüdimus, on veel ees.

Reisi ise tegelikult polegi niisama reis. See on palverännak Prantsusmaale, Taizé kloostriksse, kus korraldatakse kohtumisi eraldi nii noortele, üle 30-aastastele täiskasvanutele ja lapsevanematele. Paljud toovad Taizésse noortegruppe. Nii ka Jaani kiriku kogudus, kelle rühmas on enamasti 15-29 aastased noored. Alati on kaasa mahtunud ka kümnekond vanemat või nooremat reiselist.

Palverännak kloostriksse erilisi mugavusi just ei paku. Siiski on kõik eluks ja toimetulekuks hädavajalik olemas. Soodsa hinna poolest on see ka hea võimalus näiteks keskkoolis või ülikoolis õppivatele noortele näha maailma ja luua kontakte erinevate rahvuste esindajatega. Neid kõiki on ühendamas noorus ja mõtteviis.

Reisuline ei pea olema ilmingimata kristlane, kuid kristlastele omane eluviis on suur osa Taizé reisist. Fanatism on palverännakust kõrvale jäetud, kõik sujub väga inimlikult ja loomulikult ning on täielikult vahttahtlik.

Üleüldse tundub tänapäeva noorte suhtumine usku ja kirikusse olevat palju loomulikum ja iseenesestmõistetavam. Võib-olla sellepärast, et nemad on jäänud sellest n.n. ateismi-rumbast puutumata ja võtavad kirikus toimuvat palju vahetumalt ja siiramalt nagu ühte inimese elu osa. Õnneks! Tõsi, praegu ei räägi ma muidugi noortest üldiselt, vaid nendest ca 40 inimesest, kellega me koos rändasime. Toreدامat, lõbusamat, vaimukamat seltskonda annab ot-

sida! Ja selleks ei olnud hoopiski vaja "kangemat kraami". Nii kuidas nad veel laulsid - nii häid lauljaid naljalt ei leia!

Kipun reisseltskonnale mõeldes kasutama ülivõrret, aga see on ka üsna loomulik minu puhul, sest olen juba enam kui kuus aastat Eestist eemal elanud. Ja alati, kui satun eesti keelsete ja -meelsete uute noorte ja/või ammuste heade tuttavate seltskonda, see tunne võimendub. Ning kui nendega koos veel läbi Euroopa reisida... Mis loevad siis maailma luksusi ja mugavused kokku?

Mis Taizé minu jaoks on? Miks ma sinna tagasi kipun? Mida olen kahe silma vahele jätnud, mida tahaksin veel teada?

Tegelikult võiksin selle küsimuse esitada samahästi ka näiteks oma uuele sakslannast tuttavale **Sylviale**, kes sel aastal juba üheksandat korda kohale tuli...

Väliselt on Taizé mungaklooster, kus terve suve jooksul, iga nädal elab koos umbes 5000 noort üle maailma. Igal pühapäeval nad lahkuvad ja asemele tulevad uued noored - taas 5000 inimest. Ja nii see ring pöörleb, kogu aeg. Mõeldavad, kui palju inimesi sealt läbi käib...

Mis fenomen toob inimeseld ikka ja jälle tagasi kuhugi, kus pole mitte midagi ja samas on kõik? Ja sa ise oled aktiivselt kõige sees: toidutoimkonnas, süüa jagamas, nõusid pesemas, isegi tualetitoimkonda sattumine pole võimatu... Kõik toimib, see on lihtne, loomulik ja elemen-

Hetk või kogu elu: Taizé vabaõhukiriku alatari ees saab olla hetke suures rahu

taarne. Ning seda saadab inimeste heatahtlikus, abivalmidus ja sõbralikkus.

Mida me siis lõppude lõpuks õnnelikuks eluks vajame? Hea küsimus, ja seda tasub vahel endalt küsida. Sest ainsat õiget lahendust pole - vastuseid tuleb sama palju kui küsijaid. Mõne jaoks on see rahu palmide alla drinki rüübates, teise jaoks on see aga umbne buss lõbusa reisseltskonnaga, kel käed-jalad koos, ja kes koos loksudes aknast päikeseloojangut vaatavad. Mine võta kinni, mis see parem on... Tähtis on õige suund leida, see enda oma.

Helle ROOGER

Mida me kanname endaga edasi?

Et seda teada saada, saatsin oma interneti-tuttavatele järgmise sõnumi: "Tere, palun kirjutada mõni traditsioon, mis Sul oma kodust ja lapsepõlvest mees on, ja mida oled oma ellu kaasa võtnud!"

EVA(27), Rootsi, Göteborg

"Jaaniõhtul tegime alati suvilas rannas tuld, kuigi peale kella kaheksat õhtul enam mererannas ei tohtinud olla - lahemaal oli piirivalve kõva. Piirivalvureid sai tordiga ära ostetud. Ja öösel käisime alati sõnajalaõit = jaaniussikesi otsimas, mis purki koguti ja võisteldi, kellel rohkem on. Ja meres ujumas pidi alati jaaniõhtul käima, kui külm ka vesi ei olnud..."

JANE (34) Eesti, abikaasa

valgevenelane VALENTIN

"Seoses jõuludega? Meil on selline uus traditsioon, siis meie perre tulnud (minu kodus seda ei olnud, aga Valentini küll) ja nimelt: on selline hapendamata taigast "leib" (*oplatka*) selline õhuke nagu paber (sarnane armulaualeivale) see on tavaliselt neljakandiline ja peale tehtud muster (tavaliselt jõuluteemaline). Seda siis murtakse sõpradega, s.t. igal ühel on tükike seda leiba ja see antakse sõbrale murdmiseks ja murtakse ise sõbra leiba ning palutakse vabandust kõige halva eest, mis teineteisele tehtud või soovatakse lihtsalt kõike head.

Aga minu lapsepõlvest: me tegime alati ise verivorste, kuusejuures sai vaikselt oldud pere keskis, vahest sai ka kirikus käidud. Munapäihadel oleme alati mune värvinud, aga ainult sibulakoortega.

Jaanipäeval ma üle lõkke hüppamist ei harrasta, ka selline perekeskne püha meie pere jaoks

Ei olegi nagu erilisi traditsioone... Ah, jaa: Valentini munadepühal selline traditsioon, et kes tõusis varem, sai teisi paju-tuduokstega "nuhelda", siis pidavat nuhelduil tervis hea oleam."

JAAK (30) Belgia

"Hea küsimus, ma arvan, et midagi erilist vist nagu polegi, ikka tavapärased traditsioonid!

Jõulutemaatikaga paralleele tõmmates, pole ju vist midagi märkimisväärset, et jõuluvana käib, surnuaias käiak, kirikus käiakse, ühiselt pidulauda istutakse jne. Sama elementaarne ju sünnipäevade ja muude pühade tähistamine, või siis see, nõud pidi noorem vendadest pesema elik mina. Või, et iga jumala nädalavahetus oli *podjom!* ja miskit mõtetut potipõllundust maale harrastama.

Kusjuures, ega meil praegugi kodus mingeid erilisi traditsioone ole, ikka nii nagu parasjagu tuju on. Mulle isiklikult eriti ei meeldi, kui kõik on paigas á la iga pühapäev hommik hakkab just niimoodi... või, et jõulu esimesel pühal tuleb seda teist ja kolmandat teha vms."

Foto: Olev VESKIMÄE

MARET (37) Saksamaa, abikaasa
hollandlane

"Jõuludest alustades: ainus, mis meelde tuleb, on see, et sõime ahjus (pärisahjus) küpsetatud sealiha hapukapsa ja kartulitega ja käisime surnuaias... Kuid see selline tavaline, no ju see vanematest sõltus ikka... Pole selline traditsioonide inime... ja pere ka polnud"

KERSTI (36) Eesti

"Heh, meil oli nii traditsioonidevaene kodu kahjuks aga sülti ja pasteeti teeme ikka jõulu ajal ise, kas seda nüüd traditsiooniks saab pidada, jaanipäeva oleme alati pidanud, viimased 8 aastat isegi väga suurel meil on nimelt **Tõstamaa Lusti ja Lõbu Selts**, korraldame Tõstamaa kandis jaanipidusid, kuhu terve ümbruskonna rahvas kokku tuleb. Väga toredad peod, iga aasta läheb pilet 5 senti odavamaks, me maksame alati külalistele peale - esimesel aastal maksime 5 senti kõigile, teisel 10 jne ja nüüd saab juba iga külastaja kena kopika, kui meie peolt läbi astub. Meil on seal rahvalikud mängud: õhupalli laseme vett täis ja seome pika teiba otsa, selle alla seisab seltsi president (või keegi muu) ja teised siis püüavad kaugemalt õhupüssiga palli katki lasta (no mehekõrgune sein on ka vahel ikka) ja siis saab mõnikord mõni isegi märjaks.

Siis on veel **Raudmehe** ja **Terasnaise** valimine, erinevad ülesanded ja vett täis õhupalli viskamine vastastikku. Meie seltsil on jõulude ajal sünnipäev, siis toimub alati 25. detsembril pidu, kus valitakse aasta osaleja ja aasta külaline ja aasta tegija ja

aasta must lammas ja igal kevadel toimuvad särjepüügivõistlused, üle 50 inimese võtab osa.

Kui meie seltsi traditsioonid rohkem huvi pakuvad, siis otsige meid netist: <http://tljls.artun.ee/> ja olete kõik oodatud muudugi meie Jaanikule või näiteks Ahvenapäevadele, kui suvel Tõstamaa kandis olete."

MARE (46) Saksamaa

"Sünnipäeva hommikuti üleslaulmine, jõuludega seotud on see, et teisel jõulupühal käiakse sugulased läbi... kui mõtlema hakata, siis kohe nagu ei meenuki. Kuid siiski - meil olid ühised jalutuskäigud pühapäeviti ja lapsi võetakse igale poole kaasa!"

SIGNE (32) Saksamaa

"Meil ei olnud kodus mingeid erilisi jõulukombeid. Kõik istusime kodus teleka ees, sõime kõhud täis ja ootasime jõuluvana. Kirikus ega surnuaias pole kunagi käinud. Arvan, et põhjus on selles, et autot meil ei olnud ja kirik/surnuaed olid kuue kilomeetri kaugusel, kuhu jalgsi ei kõmpsi.

Traditsioon on olnud alati, et pähklid ja mandariinid peavad laual olema. Samuti hapukapsad, ükskõik mis kujul. Kuna elasin maal, siis töid naabrid ikka sülti ja verivorsti. Maal ongi see kuidagi nii armas: naabrid hoolitsevad üksteise eest, et keegi tühja laua taga istuma ei peaks. Ja tina valamine on samuti iga-aastane traditsioon.

Siin, Saksamaal ei hakka ma neid
J Ä R G N E B L K. 1 4 > >

Juuresolevaid lapseõlvemälestusi kogudes jäi silma, et traditsioonid on seotud ennekõike jõulude ja nääridega!

Miks? Kas sellepärast, et muul ajal ei olnud sellise “tühja-tähja” jaoks aega?

Oma koju lapseõlve väga pole toodud - kõigepealt ju vaja end “sisse seada” ning “jalule ajada”... Või siis tuleb kõik tasapisi perekonda luues - lastega koos leiame me äkki oma juured ja pärandi.

Mõned jätsid meie küsimusele vastamata ka, sest midagi sellist polevatki nende elus...

Kas sellepärast, et traditsioonid võivad olla ainult väga iidset ja ammused - et ainus, mis siiani kandunud ja meelde tuleb on laulupidu? Ikkagi sada aastat olnud...

Või ei tea me täpselt isegi, et mis need on - need traditsioonid.

Aitäh teile, kellega sel teemal juttu sai aetud ja kirju vahetatud.

Foto: Piret KOOLI

kombeid jätkama, las need jäävad mu Eesti-elu mälestustesse. Meie peres oli veel komme alati paar päeva enne kuuske metsast tooma minna. Alati isaga ja alati hästi suure kuuse, mis maast laeni ulatus. Oma õdedega tegime ka vanasti ise ehteid pilliroost ja kõrkjatest. Makromeesid punusime ja jõulukroone. See oli väga armas. Ja veel tegime alati jõulude ajal vaheukse magamistoast elutuppa lahti.

Uue aasta vastuvõtmisel istusime vanematega kodus, sõime kõhud täis ja vaatasime telekat. Rakette vaatasime ja südaööl algas hirmus helistamine kõikidele sõpradele, tuttavatele, sugulastele. Pärast seda läksime õdedega üheteistkümnelt kilomeetri kaugusele diskole, kus tants käis hommikuni.

Armastan 1. jaanuari veelgi enam, sest siis võis kõik asjad vedelema jätta ja ainult magada, süüa eelmise päeva ülejääke ja nautida “mittemidagi”-tegemist.

Siin, Saksamaal on meil selline komme, et vanal aastal koostame nimekirja oma plaanidest uueks aastaks. See pakub suurt rahuldust oma mõtteid ja soove kirja panna. Minu puhul näeb see küll välja, nagu Bridget Jonesi päevik: ikkat 5 kg maha võtta ja hommikuti-õhtuti hambaid pesta.”

JUSS (37) Soome

“Oktoobri lõpus tuleb iga aasta suguselts kokku, kuna paljudel on sel ajal sünnipäev

siis peetakse kõik peod koos “

Kuidas kingid-söögid-joogid jagatakse?

“Üldiselt seal kus on siis paigal olevad valmistavad ja kaugemad inimesed toovad ka kaasa ja annavad raha eks seal rohkem olegi nii, et asi käib söömisest söömiseni: reedel tullakse ja pühapäev lahku-takse.

Kodukandi, Karksi-Nuia traditsioonid: jaani ajal on ümber järve jooks ja Jaani simman; mardipäeva paiku on traditsiooniline tõrvikutega teatejooks - kui tõrvik kustub, tuleb teha trahviring ja tõrvik põlema panna, alles siis saab finisisse tulla.

Tahaksin ka Soomes rohkem kohalike eestlastega seotud olla ja nende tegemistest osa võtta. Mind huvitaks ka väga näiteks mingis eesti kooris laulmine - nii nagu saksa eestlased seda teevad (loe Binokkel nr. 2). Vat sellest pole siin kuulnud, aga see oleks tore küll. Isegi kui Helsingist rahvast kokku ei saaks, siis võiks väheke kaugemalt käia inimesi, no kaks korda kuus näiteks”.

MARET (37) Hollandist

“Kuna mu mees pärineb tüüpilisest tõsiusklikust hollandi perest, siis enamus traditsioone on kirikuga seotud.

Igal pühapäeval mindi (ja minnakse senini) kogu perega kirikusse.

Enne igat söögikorda loetakse söögi-palve (loeb perekonnapea). Pärast lõunasööki loetakse lehekülj või paar piiblist kõva häälega ette. Ka enne magamaminekut loeb mees naisele piiblit. Seda ma ei oska öelda, kas nad siis pärast midagi ka ühiselt teevad. Aga ju nooruses tegid, kuna neli last on siiski “hakkama pandud”.

Kirikus sööb terve kogudus (protestandid) vahepeal mingi seletamatu märguande peale kommi ja paar korda jutluse ajal kogutakse kirikukassasse raha (peenraha tavaliselt).

Abielunaised on kirikus alati uhkelt üles löödud, kannavad kostüüme ja uhkeid kübaraid. Lapsed on kuulekalt vait ja kuulavad jumalasõna.

Minu arust küll enamik inimesi jutluse ajal magas, aga mingi sõna peale ärkas kõik nagu üks mees ja laulis siis kaasa.

Samuti ei ole mu mehe õdedel-vendadel kodus ei televiisori ega raadiot. Isegi kui raadio oleks, siis kuuleks sealt vaid kirikumuusikat. Selle asemel on näiteks mehe venna kodus palju igasuguseid pille (klaver, flööt jne). Ja neid siis mängitakse koos terve perega.

Pidudest - mehe vanemate sünnipäevade ajal tuleb kokku terve suguvõsa (kõik tädid, vennad-õed, nende lapsed ja lapse-lapsed), tõeliselt suur seltskond. Sooja toitu sellele suurele seltskonnale ei pakuta - see

süüakse enne pidu väiksema seltskonnaga ära. Külalistele pakutakse ainult külmi suupisteid.

Alustatakse tordist – koogist ja kohvist ja seejärel minnakse üle õlle, napsu, chipside ja muude soolaste suupistetele (juust, vorst, pähklid). Naljakas on selle pere (võib-olla see aga kõigi pool nii) juures aga see, et neid suupisteid ja jookke kantakse pidevalt kandikutel ette. Midagi ei panda lauale niisama ootele (välja arvatud vast pähklid ja soolapulgad). Pereema orjab siis oma lastega terve õhtu, ei saa korraiski istuma, kannab külalistele pidevalt midagi ette.

Üldse olen hollandi perede juures täheldanud, et kui keegi külla tuleb, siis juuakse kohvi ja väga harva alkoholi, vastupidiselt (ida)-sakslastele, kus õlu on tavaline karastusjook ja õlle kõrvale juuakse väikestes pudelites kangeid napse, ja seda ohtrasti

Tähtis päev on siis Püha Nikolausi päev (6. detsember), eriti lastele. Kõik lapsed saavad kingitusi. Kingitused toob kohale Nikolaus, kes on riietatud umbes samamoodi nagu jõuluvana, kuid müts on terava tipuga püsti. Nikolausil on väikesed abimehed, nn. Mustad mehed, nad tulevad kõik laevaga sadamasse ja väidetavalt ilmuvad nad Hispaaniast.

Nikolausi päeval kirikus ei käida, käiakse jõulu esimesel pühäl ja vana-aasta viimasel päeval ning uue aasta hommikul.

Pühapäeval üldiselt tööd ei tehta, veedetakse aeg koos perega, juuakse kohvi, aetakse juttu ja logeletakse niisama.

Samas on muudel päevadel kogu pere peale tööd ära jaotatud,

ka lapsed peavad tööd tegema ja siis selle eest saavad ka taskuraha.

Õnneks meie peres sellist kirikuskäimist ei ole, mu mees on oma perekonna „must lammas“, selline vaikne usklik n.-ö. ega järgi neid traditsioone. Ja mina olen nagunii pagan.”

ANU (26) Island

“Alustuseks siis: laupäevane saun; pühapäevahommikused pannkoogid moosiga, mis tehtud oma aiast või metsast korjatud marjadest; pidulik pearoog oli meil kodus kala, mitte liha; Jaanituld tehti mere ääres. Jõulud veedeti alati koos perega, aastavahetus oli n.-ö. kohustusteta. Ja veel: uues kohas katsutakse muuseumid läbi kolada - see on küll lapsepõlvest külge hakanud.”

MONIKA (29) Itaalia:

“Ega pole küll...sünnipäeva peeti küll, kui emal hea tuju oli...vanaema tuli tavaliselt hommikul lauluga kinke andma.

Vastlatel läksime naabrilastega liugu laskma ja vanaema ostis kukleid hommikul, siis sai neid söödud hiljem..Ja tegi hernesuppi kah. Arvan, et muidu on olnud ikka nii nagu eestlased ikka teinud on... jaanipäeval sai ka tule äärde mindud.

Agaga ma ei osanud iial arvata, et eesti traditsioone igatsema hakkas. Siin ei ole jaanituld ja vastlaliugu ka ei lasta. Jõulude ajal teen küll siin oma jõulu. Kohalikele on jõulupäeva tähtsam.”

Kogus

Piret KOOLI

<<ALGUS LK. 5 “Maasikatega vahukooretort...”

tuttavatega kohtuma ning parkides peetakse esimesed piknikud. Õhtul on kõik Norra linnad väga rahvarohked ja sel päeval on isegi tänavatel lubatud alkoholi juua, tantsuklubides ja kohvikutes keeb elu.

Minu jaoks on 17. mai üks moodus deklareerida minu norralikkust. Viimastel aastatel on populaarseks muutunud see, et ka Oslosse elama asunud välismaalased (sisserännanud) tulevad sel päeval oma rahvariietes tänavale (kui mul oleks eesti rahvariidid, oleks see nende kandmiseks sobilik päev). Ka kõigil neil on norra lipuke käes, mõnel on kaasas ka oma riigi lipuke.

Tavaliselt lähen kesklinna pärastlõunal, sest laste rongkäik algab sageli väga vara hommikul. Saan sõprade ja tuttavatega ühes kesklinnas pargis kokku, kuulame kontserti, naudime piknikku ja hiljem läheme pidutsema.

Eesti vabariigi sünnipäeva tähistame kõikide eestlastega kogunedes ja väikest aktust pidades ja võileibu süües. See on suurem üritus ja tavaliselt korraldavad seda kaks seltsi – Eesti selts Norras

(eestlased Norras) ja Norra Eesti Selts (Eestit fännavad norrakad Norras) ja kohal on sadakond inimest. Paljud tulevad koos abikaasade ja lastega. Abikaasad on sageli norrakad ja lapsed räägivad nii eesti kui norra keelt. Laulame eest hümni ja vestleme. Teine suurem üritus, kuhu enamus eestlasi koguneb on jaanipäev, aga viimastel aastatel on probleemiks olnud see, et ei saa lõket teha! Kuid eestlase jaoks pole ilma lõkketa õiget jaanipäeva.

Minu arust on huvitav elada erinevates riikides ja muuta oma traditsioone vastavalt olukorrale. See muudab argipäeva värvi-kamaks ja põnevamaks. Ja nii on meil ka rohkem päevi, mida tähistada. Oleks tore kui rohkem inimesi ei järgiks masse, vaid ise otsustaksid, mis nende jaoks on püha ja mida ja kuidas nad tahaksid tähistada. Me ise anname sündmustele ja päevadele tähenduse. Olgu see meelde jääv ja imeline üksõik, kus see siis ka ei oleks.

Kätlin ROOVIK

Norra

J A N I I O N G I !

TÄPID

Kunagi oli Eestis üks lastenäidend, kus tiigrikutsul kadusid võõrid ära. Meil kadusid aga täpid. Meie perekonnanimes on alati olnud ü-täht.

Siin, Soomes, tuli aga sellest probleem. Kõik ametlikud kirjad tulid u-ga. Arsti juurdegi kutsuti u-ga. Kui üritasin viga parandada, kehitati õlgu, et imelik. Vaadati viltu nagu mingit triibulist elukat, kes väidab, et tal peavad olema täpid.

Mõni asutus reageeris ka, lõi käega ja kirjutas meie nime y-ga. Seletati, et arvutid ei oska saksa ”ü-d” kirjutada. Mis meil muud üle jäi kui asjaga leppida ja oodata, et arvutiasjandus edasi areneb.

Vahepeal kolisime mõneks aastaks Turu naabervalda. Sealsed arvutid olid paremad.

Kurikuulus saksa ”ü” ilmus nüüd ka paberitele. Isegi soome passi ja autojuhilubadele.

Kela-kaardile teda aga ei saanud, kuna seal ei olevat veel selliseid masinaid. Leppisime sellegagi. Asi ju ikkagi liikus.

Kui aga kolm aastat tagasi tulime taas Turusse, algas sama nali uuesti: täpid jälle kadunud.

Ei aidanud isegi see, et uhkelt oma täppe passis ja autojuhilubadel näitasin. Läinud, mis läinud.

Kui meid siis magistraati andmeid täpsustama kutsuti, läksid sealsete prouade silmad suureks nagu ... nagu Ü täpid tõllarattad. Nende meelest mingeid täppe polevat kunagi olemas olnudki.

Ja kui meie tahame oma nimes u-d muuta täpiliseks, siis see maksab 500 marka. See olevat ametlik nime muutmine.

Kodus asusime agaralt oma eesti dokumente otsima. Saime kokku neid päris hulgaliselt, et tõestada ü-tähe olemasolu meie nimes. Pika uurimise ja seletamise peale saime kadunud täpid ilma rahata tagasi ja nõuanded, et tuleb hoolikam olla (!) veel pealekauba.

Pank aga teatas, et nemad küll veel saksa ü-d ei saa kirjutada, kuid et nüüdsest kirjutavad y-ga.

Ja arstid kutsuvad endiselt visiidile u-ga. U-ga tulevad ka ametlikud kirjad.

Vahel aga läheb meel murelikuks, et kas need täpid ikka on seal magistraadis veel alles või on nendega jälle midagi juhtunud.

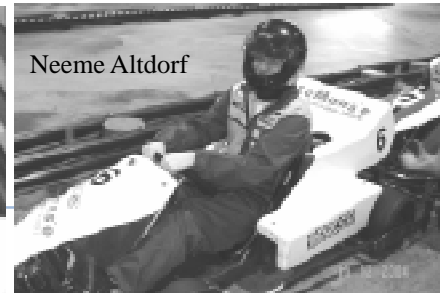
Muidu aga elame edasi oma tavalist elu lootuses, et ehk kunagi osatakse meiegi nime Soomes õigesti kirjutada.

Tiiu JÜRISSE

MEESTE MÄNGUD

Eero Lotta

Neeme Altdorf

Kummivilistajad Tampere Le Mans'es

Kardisõidu korraldamise idee tuli lausa kolmelt inimeselt korraga ja nii hakkasimegi selles osas tegutsema. Alguses pidasime läbirääkimisi Suzukardiga, kuid me ei pääsenud nendega hinna suhtes kokkuleppele. Seejärel pöördusime LE MANS'E poole ning siis tuli välja, et igas maailma nurgas on ikka üks eestlane või vähemalt eestlase sõber ning nii saavutasimegi kõiki osapooli rahuldava kokkuleppe.

11. detsembri keskpäeval asusidki 19 kardisõitjat omavahel mõõtu võtma. Noorim osavõtja oli 10-aastane ning vanim 45 ringis. Esimeses sõidus osalesid kümme võistlejat, kes olid kas siis esimest korda kardiroolis või lihtsalt arvasid ennast olevat rahulikumat liiklejat. Ja seda oli ka raja kõrvalt näha. Eesti mehele iseloomulikult alguses ei saadud minema ja pärast pidama. Enamus sõitjaid parandasid iga ringiga oma tulemusi. Esimese võistluse võitis **Hannu Niemi**, kuigi ma pakun välja, et selle sõidu kõvemad tegijad olid siiski **Daniel** (vanim vendadest **Teissidest**) ja **Karl** (samamoodi vanim vendadest **Otsadest**), kes tegid silmad ette oma isadele.

Teises satsis läksid rajale need, kes olid ennegi istunud kardiroolis või tegelnud autospordiga ja seda oli ka kohe näha aegadest ning agressiivsemast sõidustiilist. Kiiremale ringiajale põhinevasse üldarvestusse tulidki sellest sõidust kolm esikohta. Võitjakarika sai esimest korda Tampere Eesti Klubi üritusel osalenud **Neemo Altdorf**, teiseks **Jyrki Kärk** ja kolmandaks platseerus allakirjutatu ise. Neljandaks jäi esimese sõidu võitja.

Kuigi alguses oli nurinat, et aeg sõitmiseks olevat liiga lühike, oldi sõidust tulnuina teist meelt. Nii mõnelgi mehel oli higi lahti ning võhm väljas. Pärast sõitu oli kõigil võimalik käia saunas ja juua õlut Kuuldavasti olla korraldatud ka *after-party*. Tagasisidest veel nii palju, et enamus osalejatest oleksid valmis karika eest sõitma ka järgmisel korral.

Eero LOTTA

Soome sõitjatest parimat, üldarvestuses teise koha võitnud **JYRKI KÄRKI** ning noorimaid osavõtjaid **MATTIAS OTSA (10)** ning anonüümsena esineda soovivat ehk **NIMETUT (13)** intervjueris **KRISTA NIEMI**.

Palju õnne, Jyrki, teise koha puhul. Kuidas sõit läks?

Jyrki: "Täna küsimast, oli väga tore sõita."

Nii hea tulemus laseb oletada, et oled kardiga ka varem sõitnud?

Jyrki: "Ei ole palju, olen sõitnud vaid mõned korrad."

Missugune mulje jäi sellest üritusest ja kas oled valmis ka järgmine kord osalema?

Jyrki: "Hea mulje jäi, aitäh! Olen küll valmis osalema. Millal see järgmine kord on? Teen ettepaneku tihemini sõitmas käia. See on hea füüsiline trenn."

Nüüd paar küsimust noortele osavõtjatele. Julgen arvata, et teil ei ole veel autojuhilube. Kas rooli taga istumine oli täiesti uus elamus või olete varemgi

autojuhtimist proovinud?

Nimeta: "Karditamas olen varemgi käinud. Ka päris auto juhtimist olen mõne kilomeetri võrra proovinud."

Mattias: "Olen ise esimest korda autot juhtinud 9-aastasena. Viieselt juhtisin ka, aga siis isa abiga."

Mis on kardisõidus kõige raskem?

Nimetu: "Raskeim oli kardi juhitudust säilitada juhtudel, kui mõned (**Toivo**) otse auto nina ette pirueteerisid."

Mattias: "Kurvid olid kardiga sõites kõige raskemad."

Kuidas jäite rahule oma tulemusega ja selle üritusega?

Nimetu: "Oma tulemusega jäin hästi rahule ja see oli lahe üritus."

Mattias: "Ei jäänud rahule, kuigi sõita oli kihvt! Olin noorim osavõtja ja konkurendid puudusid."

www.eestiklubi.fi

26. veebruaril 2005 kell 17

Eesti Vabariigi 87. aastapäeva pidulik õhtu

Vanha Kirjastotalo, Keskustori 4

Tere tulemast!

Tampere Eesti Klubi ry ootab endisi, praegusi ja uusi liikmeid oma tegemistes ka uuel aastal kaasalööma!

Hea lugeja! Kirjad palume saata aadressile binokkel@binokkel.com

Tähtis on teadmine, et teda ei unustata

Lugesin kuukirjas Binokkel nr. 2 ilmunud P. Kooli kolumni "AEG ANTUD ELADA..." ja meenus mõne aasta tagune juhtum, mis on seotud minu sakslasest abikaasaga.

Saksamaal tehakse surnuaiaga leping, korraga olenevalt piirkonnast 10.-15. aastaks, hiljem saab seda uuesti pikendada. Minu ämm mattis oma teise poja 25. aastat tagasi. Leping tehti kümneks aastaks, siis sai aeg täis ja ta ütles, et "ah, milleks pikendada, aitab küll".

Mina oleksin kindlasti pikedanud ja lasknud ise end siis kasvõi sinna matta, aga neil on kogu see suhtumine teistsugune - ruumipudus on mõtteviisi juba ammu revideerinud. Siinkohal on rõhutan: see ei tähenda, et sakslased oma surnud n.-ö. ära unustaks, nad meenutavad neid ikka, lihtsalt kalmul ei saa siis enam käia.

Aga see eestlase jaoks tähendab see ka, et kalmistutel käies ei näe ajalugu ega saa mõlgutada mõtteid n.-ö. eelnevatest põlvkondadest, mida mina olen harjunud Eestis käies tegema.

Minu abikaasale meeldib nii, nagu on Eestis, ja et ma saan minna oma vanemate eellaste platsile. Nüüd tahab abikaasa ka Eestisse maetud saada. Meie kalmistu on just kui park, puud kasvavad ja kõik on heas mõttes veidi metsik. Ja et siis saame me pojaga tal n-ö külas käia, ja tal on alatiseks teadmine, et teda ei unustata.

INGRID

Tõrjume veel tuld

Hiljuti sattus minu kätte Binokkel nr. 1 Mai 2004. Õnnetlen Soome eestlasi huvitava üllitise eest! Kui aga JUHA-MATTI MARTIKAINEN, kui soomlane, võttis selles numbris endale õiguse kirjutada tuletõrjumise ajaloost, proovin minagi pritsimeheks hakata.

Väärtushinnangutest

Mis on iseseisvustaha ja selle ilmingud? Need kümned tuhanded eestlastest naised, kes põgenesid a. 1944 Eestist oma lastega, näitasid iseseisvustahet säilitades ennast ja eelkõige oma lapsed hävingust. Rääkimata veel sündimata lastest. Näitena võiks tuua praeguses Eestis välisministriks, riigikogu liikmeks, europarlamenti liikmeks olnud /oleva **Toomas Hendrik Ilvese**. Või kas need naised oleksid pidanud haarama 1944. aastal relvad endi kätte ja näitama "tõelist iseseisvustahet" ja astuma võitlusse punaarmee vastu?

Paanikas kodumaa hülgaajaid mehi oli kindlasti. Ka organiseeritud väeosades tekib sõjas paanikat, rääkimata üksikutest, organiseerimata salkadest. Mida aga arvab "oma iseseisvustaha puudumisest" näiteks soomepoisid (*sic!*), kes võitles Saaremaal punaarmee vastu kuni mereni ja siis sai põgenikelaevale, mis sai tabamuse ja hukkus. Kui ta oli triivunud meres tundide kaupa ja päästeti teisele laevale, oli ta ilmselt veelgi "iseseisvustaheteta". Tema enda edasine akadeemiline, ilukirjanduslik ja eesti kultuuri puudutav tegutsemine ning kustumatu nõukogudevastase tahte ja tegutsemise istutamine oma lastele ei näita vist veel "õiget iseseisvustahet".

Või kas **Ernst Jaakson** oleks pidanud tõttama Ühendriikidest okupeeritud Eestisse näitama "õiget iseseisvustahet", selle asemel et esindada Eesti Vabariiki välismaal kõik need aastakümned?

Kahjuks ei saa küsida nende meeste, naiste ja laste iseseisvusustahet, kes jäid Läänemere lainetesse sügisel 1944.

Pagulaste tegevus

Põgenike arvult piiramatud organisatsioonid, mis ajasid Eesti asja väljaspool Nõukogude Liidu mõjusfääri, erinevate riikide parlamentide, valitsusasutuste ja teiste esindajate juures, oli siiski pigem igapäevane nähtus kui vaid nostalgia ja unistamine. Kusjuures ka viimaseid oli/on vaja ka pagulastel nii nagu meile kõigile.

Mulle ei saanud selgeks mitmed mõisted kirjutises, näiteks "meie ajalugu", mis selle all mõeldakse - Soome või Eesti ajalugu? Kes on teinud/teeb ümber Eesti ajalugu? Nõukogude Liit vähemalt tegi, ametliku Soome vaatepildilt kadus terve Eesti, rääkimata selle ajaloost. Kuidas see fakt, et Soome ei tunnistanud *de jure* (selle eest tunnistas *de facto*) Eesti kuuluvust Nõukogude Liidu koosseisu, teeb Eesti pagulasvalitsuse (Oslo valitsuse) näputööks ja klubitege-

vuseks? Loogika ütleks just vastupidist - hinnang pagulasvalitsusele oleks pidanud olema Soomes väga kõrge, kui rõhutada *de jure* mitte tunnistamist, või kas kirjutise autor on leidnud kuskilt mujalt ajaloost mingi teise juriidilise organiseerunud järjepidevuse kandja?

Soomepoistele ei või mõelda tundmata ainult sügavat austust. Vaevalt nad aga ainult ihuüksi Tartu rindel tegutsesid. Pagulasorganisatsioonid saatsid aastakümnete vältel pidevalt organiseeritult nimekirju igale poole, sh. Washingtoni, Moskvasse ja Tallinna nende eestlaste kohta, kes vaevlesid Gulagis, üleskutsetega vabastada poliitilised vangid, sealhulgas soomepoisid. Ka sellest oli vaja "diskuteerida medelsvenssoniga", et ülejäänud maailm ei unustaks poliitvange. Pagulased "diskuteerisid" ka Eestis tegutsenud teisitimõtlejatega olukorrast okupeeritud Eestis ja sellest, kuidas ka koos töötada Eesti vabastamise nimel.

Lähiajalugu

Kuigi mälu ei ole kõige parem, ei mäleta ma pagulaste järeltulijate horde Tallinna sadamas kavatsusega haarata poliitiline võim enda kätte. Segastel aegadel leidub alati üksikuid avantüriste, aga et organiseerunud poliitilisi võimuhaarajaid!? Seevastu tuleb meelde, et pagulasvalitsus loovutas Riigikogus võimu esimestele seaduslikele Eesti esindajatele esimesel võimalusel, kui sai kokku põhiseaduslik Riigikogu 1992. aastal.

Uued väliseestlased

Tõesti, tere tulemast, eestlased, nii Soome kui mujalegi väljaspoole Eestit. See kõik on loomulik nähe ühinevas Euroopas, sama palju kui näiteks soome (noorte) rändamine ja juurdumine kuskile väljaspool Soomet. Meie igaihe ettekujutus oma kodumaast ja ümbritsevast maailmast aga varieerub. On realistlikumaid ja vähem realistlikuid ettekujutusi, oli ka 1980-aastate lõpus. Siis võib-olla kadus realism ka mõnel esimesel Eestistki rändajal.

Markku LEHTONEN

jurist
erinevate Soome-Eesti sõprusühingute liige
eesti keele õpetaja rahvaulikoolides 20 a.

Ise tehtud: autor näitust üles panemas

- ✍ **Eesti karikaturisti Eduard TÜÜRI personaalnäitus Portugalis**
- ✍ **Näitus "Sõnadeta jamad" on avatud 10. jaanuarist - 10. veebruarini 2005**
- ✍ **Lissaboni Eesti Selts ja BuyOne Lda koostööna on näitusele toodud 80 karikatuuri**
- ✍ **Töid saab vaadata Belémi linnaosa suure liuvälja näituseruumis**

“Sõnadeta jamad” Lissaboni jääl

Esmaspäeva hilisõhtul lõhnas Portugali pealinnas, Belémi liuvälja ääres saepuru: Eesti tunutud karikaturisti, vanameiste Eduard Tüüri näitus "Sõnadeta jamad" avati enneolematul moel: tee piltideni tuli sõna otses mõttes lahti saagida!

Karikaturist tervitas külalisi kõnega ja kiitis näituse võimalikkuse eest Lissaboni Eestlaste Seltsi presidenti, firmat BuyOne, ning Eesti Vabariigi Suursaatkonda Lissabonis.

Avamisel viibisid diplomaadid nii Eesti, Soome, Kreeka kui Läti saatkondadest, kohale olid tulnud lisaks portugallastest huvilistele ka nii eesti, ukraina kui vene kogukonna liikmed Portugalis, sh ka

Lissabonis asuva Vene õigeusu kiriku pea Portugalis Isa Arseni. Külalistele pakuti eestipäraseid suupisteid ja keelekastet - kiluvõileibu ja "Vana Tallinnat".

Kuni 9. veebruarini avatud näitusel on esil 80 karikatuuri. Huvipakkuv tõik on seegi, et juba näituse avaõhtul osteti koheselt kaks karikatuuri.

BINOKKEL

Lähemalt avamise- ja reisimeeleoludest käesoleva kuukrija viimasel leheküljel. Soovitame lugeda ka E. Tüüri jutustust "Omamoodi valuutavahetus"

“Naised läbi aegade”

- ✍ **Eesti maalikunstnik Evald OKASE aktimaalide näitused Soomes, erinevates linnades**
- ✍ **10.- 31. jaanuarini 2005 on näitus esil Lietos, linnavalitsuse hoones**

Okase näitusesari soome-eestlaste profiili ja eneseteadvust tõstmas

Sellel sügisel korraldame koostöös Turu kandi eestlastega kolm kunstnik EVALD OKASE maalide ja graafika näitust Huitistes, Maskus ja Lietos.

Olen alati imetlenud Okase julget ja vahetut värvikasutust, kus ühendub julgus lõhkuda värviskaala harmooniat, tema geniaalsus ja kogenud alati värsket vaatenurk. Teisalt võlub mind tema austav ja imetlev suhtumine naistesse. Ta ei lange naiste kujutamisel mingitesse stereotüüpiasse, andes naiste silmade ja hoiaku kaudu välja paista ka nende hetke meeleoludel ja valitseval mõttemaailmal.

Peetud näitustel ongi peateemaks naine. Just siis tekkis idee tuua Evald Okase tööd Soome.

Esimene pakkumine tuli kunstiõpetajal **Tiiu Jürissoni** poolt: ühendada väljapanek Huitistes sõpruslinna Keila eestiteemalise seminariga. Käisime Riinuga Huitistes kohapeal. Sama ringiga käisime ka Tampere, kus **Rain Ots** tutvustas meile võimalikke näitusekohti. Septembri keskel saabusid Eestist tuttava veoautojuhi abiga Turu linna lõpuks ka kunstniku tööd.

Huitiste näitust oli koos Riinuga avamas ka kunstiajaloolane **Kai Stahl**, kes rääkis kunstniku elust ja tegevusest. Masku raamatukogus üleval olnud näituse korraldajate tänu Turu kandi eestlaste seltsi juhataja **Anneli Pastaku** kontaktidele ja Lietos aitas meid **Humu Jürisson** koos kohaliku Lions klubiga. Jaanuaris ilmus ajalehes "Turun Sanomat" ka **Jussi Helle** näituse teemaline artikkel. Kunstniku tööde ja edaspidise eesti kunstnike promoveerimise osas on koostöö vastu huvi tundnud ka **Suomen Taidekauppiat ry**.

Kogemus on olnud igati positiivne. Olen näinud, et ka väiksema rahalise toetusega on võimalik palju ära teha. Tuleb vaid leida õiged inimesed, motivatsioon ja positiivne õhkkond. Olen avastanud enda jaoks uue harrastuse. Organiseerimine ning kohtumised erinevate inimestega on elavdanud ja mitmekesistanud minu sügist. Loodan, et seda on kogenud kõik asjaosalised.

Mari SIIMAR

Näitus-müügi organiseerija

Kui mees näeb naist

Kunstnik Evald Okase aktid Soomes

”Kunsti ja kunstniku tähtsaim inspiratsioon on olnud enne, nüüd ja tulevikus - inimene.”

Evald OKAS

Ei ole vist eestlast, kes ei teaks **EVALD OKAST (28. 11. 1915 a.)**. Sellel sügis-talvel on Soomes olnud järjekordselt võimalus imetleda vanameistri maalikunsti ja graafikat. Eksponeeritud on tavaliselt paar-kolmkümmend tööd, sõltuvat ruumidest. Põhirõhk on tavapäraselt ikka aktidel, kuid kaasas on ka kunstniku laia am-pluaad esitavad portreed ja maastikud erinevates tehnikates. Ajaline läbilõige hõlmab samuti viimased aastakümned.

Tuleval sügisel 90. juubelit tähistav Okas on Eesti üks produktiivsematest kunstnikest, kelle tööind on olnud jätkuvalt kõrge. Näitustel osalemist alustas ta 1939. aastal Tallinnas ning seejärel pidanud üle poolesaja personaalnäituse mitmes riigis. Lisaks sellele on ta aastakümnete jooksul osalenud sadadel kodumaistel ja rahvusvahelistel näitustel. Kõrgetasemeliste kunstiliste saavutuste eest on Okast autasustatud mitmete autasudega ning 1963. aastal valiti ta Firenze Kunstiakadeemia audoktoriks. Okas on ka Eesti NSV Kunstnike Liidu asutajaliige.

Kunstiõpinguid alustas Okas 1931 Riigi Kunstitööstuskoolis ning pedagoogitööd seitse aastat hiljem aktiklassi juhendajana. Seejärel õpetajatöö jätkus aastakümneteks ning aastal 1993 anti Okasele auprofessori tiitel. Õpetajana oli kunstnik ühendava lülina Eesti sõjajärgse ja selle järgse kunsti vahel.

Pöördeliseks ajavahemikuks kunstniku elus ja loomingus kujunes II maailmasõda ning sellejärgne stalinismi periood. Tavapäraseks muutusid suured mitmefiguurilised kompositsioonid. Tollest ajast on pärit ka Estonia teatri laemaal, mis valmis koostöös kunstnike **Elmar Kitse (1913–1972)** ja **Richard Sagritsaga (1910–1968)**.

Kollektiviseerimine hõlmas tollal ka kunsti. Ettemääratus kunstilises loomingus siirdas Okase 1950-ndate aastate alguses tarbekunsti viljelemisele. Tagasi kujutava kunsti juurde siirdus Okas kümnete pooles vahes.

Märkimisväärsema inspiratsiooni allikana oli tollal Kihnu saarel veedetud ajad, mil sündisid psühholoogiliselt lähendatud maastikumaalid saarerahva elust. Inimeste, ja eriti naiste, kujutamine on olnud Okasele tähtsaim. Samaaegselt kerkiski uuesti esiplaanile ka aktimaal, mis oli sõjajal keelatud. Okaslikud naised on äärmiselt naiselikud. Nad on kui Itaalia maalikunstniku **Sandro Botticelli (1445–1510)** Venus'ed – veatud ja puhtad, pehmed ja kurvikad. Silma paistab naiseliku kauniduse ja ilu esile toomine. Erotilised naisfiguurid on

teostatud juugendliku joonega ning toovad tihtigi meelde Jaapani geišhasid, eriti peale 1963. aasta Jaapani külastamist.

Okasel õnnestus nõukogude ajal palju reisisida, millede ajal teostatud visandid jäädvustas kunstnik koju tulles bibliograafilisteks graafikaalbumiteks. Kuigi kunstniku tööde põhirõhk oli jätkuvalt naiste kujutamises, ärkas tal 1960-ndatel aastatel huvi arhitektuuri ja ehitustöömaade kujutamise vastu. Keskselt tõusid geomeetriselised pinnad ning nende kompositsioonid lähenesid Okase abstraktsionistlikule kunstile. Ampluaasse kuulusid samuti ka tööstuse ja töölise esitamine.

Aastakümnete jooksul on Okas korduvalt käsitlenud samu teemasid, neid nii eri tehnikates kui eri lähdekohtadest, leides pidevalt uusi lähenemisvõimalusi. Äärmiselt produktiivse kunstnikuna ongi Okas teinud üle 1000 akvarelli, sadu graafilisi teoseid ja õlimaale. Loonud kokku üle 3000 ex-librise ning illustreerinud üle saja raamatu, kaasa arvatud aastal 1960. aastal Kalevipoja illustatsioonid.

Kai STAHL
kunstiajaloolane
Evald Okase maalist tegi foto:
Tiiu JÜRISSON

477 minutit eesti filme

Lõppenud aasta detsembri keskel linastusid Tampere kinos "Niagara" viis eesti filmi: neli mängufilmi ja üks laste joonisfilm. Kohalikus eesti kultuurielus võib sündmust pidada kindlasti üheks tähtsamaks, kuigi jõulueelne signi-sagin röövis külastajaskonda. Allakirjutanu veetis aga sel nädalavahetusel kinos tervelt kaheksa tundi: Soomes on ju nii harva võimalik näha Eesti filmitoodangut. Ei saa jätta mainimata, et seda kõike veel väga soodsa piletihinnaga. Vaevalt, et Eestiski enam ühe euro eest kinno lastakse!

"Niagara" on üks hubane kino - ei ole seal ukse peal pileti-kontrolli ega piletil kohanumbrit. Nii sain endale valida meeldiva koha ja ka sellise naabri, kes ei matsutanud popcorni ega luristanud *Coca-Colat*. Kino valik oli õnnestunud ka seetõttu, et "Niagara" repertuaar koosnebki põhiliselt väljaspool Hollywoodi valminud linasteostest.

Esimesena nähti ekraanikangal "**Agent Sinikael**", mis viis vaataja ärispionaa'i huvitavasse maailma. Filmi iseloomustas minimalistlik, lausa teatrile omane "lavakujundus" ja seega jäi rohkem ruumi tegelastele: vana süsteemi esindavale **Sinikaelale** ja uusi suundi kandvale **Florianile**. Uue ja vana kokkupõrkel tekkivaid vastuolusid võimendati absurdi abil. Kuid kui uudne võis olla punases toas ulguv

mees, kes meenutas oma tumedate habemetupsudega rohkem eesti vanapaganat kui välismaist konsultanti? Ning kes uue võimule päästmiseks tahtis ohverdada vana ja seda lausa keskaegsete meetoditega - häbiposti ja timukaga? Kas endiselt on kõik uus juba äraunustatud vana?

Filmist võis tõmmata paralleele ka eluga Eestis, kus kahestumine edukaks või luuseriks, on sama sügav, kui kontrast lahtise katusega luksusauto ning foonil oleva halli Ida-Eesti tööstusmaastiku vahel. Ja kas alati tasubki kaasa minna uuendustega? Igatahes filmi peategelasele agent Sinikaelale ei toonud uue kogemine midagi muud kui hetkelise eufooria ning vabanemise ja seejärel kuuli pähe ning lennu koos "höimlaste" sinikaelpartidega.

Laupäevase esimese filmina linastus "**Karu süda**", mis rääkis noore küti rännakutest ning eneseleidmisest Siberi looduse rüpes. Mehelikust vaatevinklist näidatud loos toimus eneseleidmine läbi sõpruse viinakuradiga ja rikkalikud naisuhted. Filmis põimusid reaalne elu ja müstika nii tihedalt, et reaalsel maailmataju omavale vaatajale jäi täiesti arusaamatuks peategelase suhe tahumatu karu-naise ja tema südamega. Vastukaaluks oli aga võimalik naudida tõelist Siberi loodust ning karude vaieldamatult parimat näitlejatööd.

Teine laupäevane film "**Hellad käed**" kuulus juba kergete filmide sarja. Lugu algas paljutootavalt, hoogsad ja naljakad episoodid andsid lootust, et need sõlmitakse enne lõputiitreid ka ühtseks tervikuks. Nii see paraku ei läinud ning linasteos jäigi n.-ö. hüplevaks. Kurvastuseks vähenes

filmi lõpuosas ka humoorikus ning uus "**Keskea rõõmud**" jäi nägemata, kuigi **Lembit Ulfsak** ja **Tõnu Kark** andsid vaieldamatult oma parima.

Pühapäevane kinopäev kujunes kõige rahvarohkemaks. Keskpäeval täitsid saali väikesed filmihuvilised, kes olid tulnud vaatama multifilmi "**Lepatriinude jõulud**". Eesti joonisfilm elab õnneks endiselt hästi - filmil oli korralik süžee, huvitavad tegelased ning tehniline teostus kaasaegsel tasemel. Eriti meeldis filmi helimaailm ning see, et lastele tutvustati filmi kaudu osavalt nii maailma kui ka eesti kultuuri.

Viimase filmina linastus "**Somnambuul**", mis oli mängufilmide osas vaieldamatult parimal tasemel teos. Eraldi tuleb ära märkida suurepärase operaatoritöö, lavastus ning loomulikult osatäitjaid. Film oli pühendatud neile eestlastele, kes olude sunnil isamaalt lahkusid: nii üle mere kui ka sügava sisemaa, külma Siberi suunas. Milliseks kujunes inimese saatus, kui peredraama ristus ühiskonnas toimuva murranguga? Mis suudaski sellist olukorda paremini iseloomustada kui tormine meri, viltune majakas ja inimeste unes sonimisele sarnanev elu...

Kui filmipäevadel näidatu peaks koondama ühise nimetaja alla, siis oleks see sõna "rahvusvahelisuus".

Eesti on nii väike, et meil tuleb paratamatult teiste

rahvastega nii kokku puutuda kui ka nendega arvestada rohkem kui suurriikidel.

Kolmes filmis kõlas eesti keele kõrval võõrkeel: inglise ("Agent Sinikael"), vene ("Karu süda") ning läti keel ("Hellad käed"). "Lepatriinude jõulud" tõi linale teistehulgas prantsuse aktsendiga rääkiva kärbbe **Salvadore**, prussaka **Pedro**, slaavi olekuga putukad-kalamehed ning soome päritolu **Jussi** - putukate jõuluvana. Ja "Somnambuulis" (julgen arvata), olid peategelasteks rannarootslased.

Nähtud linasteoste nõrgim lüli aga on oskamatus väljendada oma mõtteid kinolinal. See ei puuduta vaid "Lepatriinude jõulusid" kui ainsat haarava sisuga filmi. Kõiki ülejäänusid oleks aga raamatuna kindlasti huvitavam lugeda olnud, kuid sellegi poolest vaataksin neist igat üht kindlasti veel uuesti.

Killuke Eestit Tamperes

Nii nagu sügisse kuuluvad kirjud lehed, kuulub EESTI NÄDAL Tampere linna ja oktoobrikuusse. Tänavu korraldatu oli järjekorranumbrilt juba kolmeteistkümnend ning sündisid Tampere-Tartu Seltsi ja Tampere Eesti Klubi koostööna.

Nagu ka igal eelmisel aastal, oli seegi kord Eesti Nädala eesmärgiks tutvustada tamperelastele kõike seda, mis on seotud Eestiga. Alljärgnevalt lühiülevaade üritustest, mille peaorganisaatoriks oli Tampere Eesti Klubi.

Nädala avalöök anti pühapäeval 10. oktoobril klubi ruumes filmiõhtuga. Linastus vaieldamatult Eesti kõigi aegade populaarsem film „Viimne reliikvia“. Kohale oli tulnud paarkümmend vaatajat. Kuivõrd film avaldas ilmselgelt muljet ka seda esmakordselt näinud soomlastele, tekkis pärast linastust huvitav vestlus filmi saamisloost ning üldse eesti filmikunstist nõukogude aja tingimustes.

TEKi korraldatud programmi mahukaim osa kuulus aga Tallinna Pedagoogilise Ülikooli kammerkoorile, sest kontsertidele lisaks oli klubi hoolitsenud ka külaliste majutamise ja toitlustamise eest. Kammerkoor esines kokku kolmel korral: esimene kontsert toimus 15. oktoobril Valkeakoski koguduse majas, teine kontsert 16. oktoobri õhtul Tamperes, Finlaysoni kirikus ning 17. oktoobri hommikul osalesid külalised Aleksandri kirikus peetud jumalateenistusel. Lähemalt koori külaskäigust kirjutasime ka juba kuukirja „Binokkel“ internetileheküljel www.binokkel.com

Kõige rahvarohkemaks sündmuseks kujunes seekord „Eesti leiva päev“, mis toimus 16. oktoobri hommikul Sokose kaubamaja ja Tampere turuhoonet ühendavas käigus. Degusteerimiseks pakuti „Leiburi“, Tampere Eesti Klubi sponsori tooteid - eesti leiba ja saia. Lisaks olid korraldajad valmistanud eestipäraseid maitseelusi: leivasuppi ja saiavormi. Neil, kellel tekkis soov hõrgutist kodus ka ise valmistada, anti kaasa soomekeelsed retseptid.

Nädala üks auahnemaid (korraldajate poole pealt!) **projekte** oli aga ansambli „Kosmikute“ esinemise organiseerimine 21. oktoobri õhtul Tullikamaris. Kahjuks ei saavutanud see nõrga reklaami tõttu oodatud populaarsust. Kohale saabunute õnneks ei lasknud ansambel ennast sellest häirida ja kuulajad jäid kontserdiga igati rahule.

Kõige suuremaks õnnestumiseks aga tuleks pidada seda, et Tampere Eesti Klubi tõsis võrdväärse korraldajana Tampere-Tartu Seltsi partneriks. On täiesti mõistetav, et mahu suurenemisega ning uute ürituste organiseerimisega kaasnes ka mõningaid möödalaskmisi, kuid kõigele vaatamata selle ettevõtmise tähtsaim ülesanne - Eesti tutvustamine Tampere elanikele sai auga täidetud.

Filmipäevadel ja Eesti Nädalal käis **Krista NIEMI**

JANE pakutud ODARAJAHU-KOHUPIIMAKARASK

125 g pakikohupiima
2 dl piima
1 muna
1 tl soola
1sl suhkrut
2 sl võid
2 dl odrajahu
1 dl nisujahu
1 tl küpsetuspulbrit
Määrimiseks 1 muna

Sega kohupiim muna, piima, soola ja suhkruga. Lisa sulatatud või ja küpsetuspulbri – jahu segu ning sega ühtlaseks. Vormi kolm ümmargust pätsi ja tõsta küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile, määri pealt munaga (või sulavõiga). Küpseta 200 kraadi juures 20 minutit.

Mina ei pannud küpsetuspaberit, määrisin ahjupanni võiga. Ei teinud ka kolme pätsi, vaid ajasin taigna terve panni ulatuses laiali. Kujutan ette, kui toredad leivakesed saaks, kui panna taigen väikeste portsjonite haaval nagu pannkoogid. Peab tulevikus kindlasti proovima. Jäävad kuldpruunid ja krõbedad.

HEAD ISU!

Olen väikest viisi reisihull ja mul on selles osas õudselt vedanud. Aastakümnete jooksul olen turistina, tööreisidel, karikatuurinäitustel ja tuttavate juures viibinud 28-s erinevas riigis Kariibi merest India ookeanini, Põhja-Soomest Põhja-Aafikani. Lisaks ajaloo nurisünnituse NSVLiidu territooriumil olevates riikides. Mõnel pool kohe mitu-mitu korda. Nendel reisidel on juhtunud nii mõndagi, nii koomilisi kui ka tragikoomilisi olukordi. Ühel helgel momendil (ka karikaturistil võib helgeid momente olla) mõtlesin, et võiks pajatada mõningatest juhtumitest ja esimesena pakuksin välja loo:

Eduard TÜÜR:

Esimest korda Soomes ehk OMAPÄRANE VALUUTAVAHETUS

Suvi 1979 jäi meelde: sain esimest korda üle Nõukogude Liidu piiride - sõitsin turismireisile Soome. Reis polnud küll teab mis pikk, ainult neli päeva, kuid ootasin õhinaga päeva, mil laev, koos minuga pardal, lahku Tallinna sadamast. Lähedased ja sõbrad rõõmustasid koos minuga ning palusid samas tuua ka välismaa kraami "roiskuvast" (nagu meile pidevalt räägiti ja kirjutati) kapitalistlikust riigist.

Agas mille eest seda kraami osta? Raha lubati vahetada vaid sedavõrd, et turistil raha lõhn küljes oleks.

Pöördusin siis ühe tuttava poole, kes oli juba varem turistina Soomes viibinud, küsimusega, et kas on kuidagi võimalus oma finantsolukorda parandada. Tuttav õpetas, et võtku ma kaasa lubatud kogus kanget alkoholi s.t. kaks pudelit valget viina. Pidavat olema Nõukogude turistide ja Soome hotellide vahel mitte kellegi poolt alla kirjutatud olematu leping. Tuleb jätta hommikuti hotellituppa laua peale pudeleid. Õhtul hotelli naastes on pudelid kadunud ja asemele on pandud Soome markasid. Ja mitte keegi ei saanud öelda, et turist äritses viinaga. Lihtsalt jätsid viina laua peale, et õhtul väikest pidu panna, aga ole lahke, keegi oli viinapudelid pihta pannud ja mingisugust raha asemele toppinud. Nii toimusid kõik Nõukogude turistid ja nii soovitas ta ka minul teha. Ja nii ma teingi.

Toppisin viinad reisikotti, pakkisin lisaks veel ka hambaharja ja muu tarviliku ning olin valmis pardale astuma. Olin teel täiesti uude maailma. Helsingis oli kõik harjumatu. Eriti hämmastas kauplustes küllus ja mitmekesisus. Üks reisikaaslane, kellega hotellis tuba jagasin, küsis hämmeldunult:

"Ole kena mees ja ütle, mis jama see on? Kaubamaja kaupais, müüjad naeratavad, ei mingit järjekorda. Tallinnas on kauplused peaaegu tühjad, aga selle-eest on pikad järjekorrad ja kurjade nägudega müüjad."

Kuna olen pooleldi hiidlane, oli kohe väga vaja vähe pila teha. Manasin näole hästi tõsise ilme ja vastasin:

"Soomlased elavad vaeselt, neil ei ole raha ning kaup jääb riulitele. Müüjate naeratus on aga püüd teha halva mängu juures hea nägu. Meie kodumaal on aga kõike külluses ja rahval raha laialt. Sellepärast ka suured järjekorrad ja inimesed aina ostavad ja ostavad. Müüjatel on pidevalt kiire ja naerutuseks pole lihtsalt aega!"

Kaaslane vaatas mulle imelikult otsa, ise vist juurdles, et kuidas küll selline pooletoobine välismaale lasti.

Mõni nõrgema närvikavaga turist, kes esimest korda "õitsvast" sotsialismist "mandunud" kapitalismi satub, võis niiviisi hingelise trauma saada.

Järgmisel päeval, Helsingi südalinnas jalutades, kuulsin selja taga mahlakat venekeelset ropendamist. Temagi oli mu reisikaaslane. Küsisin, et mis nii endast välja löi. Sain vastuse,

millest pooled sõnad trükimusta ei kannata. Teises pooles oli mees lihtsalt sügavalt nõrduinud, et miks talle on aastakümneid valetatud! No ikka seda, et väljaspool Nõukogude Liitu on kõik täiesti mäda ja tõeline paradüüs on vaid punasel kodumaal.

Jah, aga esimest korda välismaale sattumine kerge ole.

Järgmisel päeval Tampere otsustasin tuttava soovitatud moel valuutat vahetada. Kas tõesti muutub pudel rahaks? Ja kujutage ette - muutus!

Hommikul panin kaks pudelit lauale ja õhtuks oli nende asemel kaks ilusat rahatähte. Nii sain lähedastele midagi külakostiks viia. Väikesed need küll olid, aga ikkagi SEALT.

Aastaid hiljem, mõni aeg enne NSV Liidu lagunemist, kui Eestis enam nii täpselt Moskva nõudeid ei täidetud, võis välispassi ka juba oma kätte jätta (varem tuli pärast välismaal viibimist see koheselt tagastada). Kui passis oli välisriigi viisa, võis sinna takistuseta sõita. Teistes liiduvabariikides, eriti veel Venemaal, oli see veel mõeldamatu.

Kuigi olen aastakümneid joonistanud karikatuure, oli mul ka kindlapalgaline töökoht. Alles nüüd, viimased üheksa aastat, on karikatuuride joonistamine mu põhitöö. Minu viimaseks töökohaks oli Eesti Hoiupank. Kuna pangal olid head suhted Soome Hoiupankade Liiduga, oli mul tihti võimalus ja vajadus töösasjus Soome sõita.

Kord juhtus aga nii, et mu välisreis oli vaid mõne tunni pikkune. Olin minekul koosolekule ja sellepärast võtsin kaasas vaid nn. diplomaadikohvri, milles olid paar võileiba, pudel mineraalvett ja üks paks raamat, mida laevas lugeda plaanisin. Ja nii juhtus, et tekitasin selle minikohvriga Tallinna sadamas tolliametniku kõrgendatud huvi. Mul paluti kohver avada ja sellele järgnes tolliametniku (tema) ja minu (mina) vaheline kahekõne:

Tema: "Mis see tähendab? Kus on teie kaks viinapudelit?"

Mina: "Milleks? Mul ei ole neid vaja."

Tema: "Ärge ajage udu! Kõigil on kaks pudelit kaasas, aga teil ei ole."

Mina: "Ausõna ei ole! Ma ei sõida paariks tunniks Helsingisse selleks, et ennast maani täis juua."

Tema: "Ma ei räägi joomisest, vaid küsin, kus on viinapudelid. Või kavatsete sinna jääda ning ei mõtlegi naasta tagasi Nõukogude Liitu?!"

Mõtlesin, et seekord jääb sõit katki. Raske ohke saatel anti kohver lõpuks tagasi ja öeldi:

"Hea küll, minge siis, aga..."

Muidugi - see oli avalik saladus, et kõigil Soome sõitjatel oli kaasas vedelat valuutat. Ja äkki plaanib üks kuju sõita ilma pudeliteta! Tõesti kahtlane.

Oh neid aegu ja neid kombeid...

Kõiki sai algusele sellest et Saksa-Eesti Foorumi esinaine **Aino Siebert** käis Portugalis ja rääkis Lissaboni eestlastele, kuidas ühte kaks aastat tagasi Karlsruhe korraldatud näitust saatis suur menu. Jutt käis **Eduard Tüüri** personaalnäitusest.

Siit sai omakorda idee Lissaboni Eesti Seltsi president **Rein Topper**: "Miks mitte Eduard ka Lissaboni tuua!" Ka koht oli koheselt selge: Lissaboni kesklinna talveks avatav liuväli on omaette naljakas koht karikatuuride esitlemiseks.

"Sest portugallaste uisutamine on iseenesest juba üks suur koomiline karikatuur - jalaproovijatest nii mõnigi näeb jääd oma elus esmakordselt, rääkimata siis uisutamist," seletab Topper ja lisab: "me ühendasime need naljad."

Mida arvab aga naljamees ise?

"Portugalis on hea ja soe olla, võrreldes Eestimaaga," alustab Tüür tõsiselt.

"Kuna olen suur loomaiaia fänn, siis olin eriti suures vaimustuses Lissabonis loomaaiast. Pärast merelõvide etteastet suvatses üks merelõvidest tulla minu juurde ja koguni suudelda mind," kirjeldab Tüür lustakalt.

Mees kinnitab, et on reisist saanud igati positiivse laengu, ta on näinud nii Sintra muinasjutulossi kui ka toredat Cascaisi väikelinna

Teistmoodi: näitus saeti avatuks

ookeani kaldal.

"Mulle meeldib kohalike rahulikkus ja see, et kellelgi ei ole kuhugi kiiret nagu meil Tallinnas." nendib Tüür.

Näitusest rääkides on mees ennekoike tänulik.

"Oli meeldiv üllatus, et kohale olid vaevunud tulema mitmete riikide saatkondade diplomaadid. Vastuvõtt oli soe ja meeldiv nii organiseerijate - Lissaboni Eesti Selts - kui ka külaliste poolt," räägib Tüür.

Eduard Tüür ei läinud Lissaboni mitte ainult karikatuure näitama. Vanameister viis kaasa ka oma töid esitlevad raamatukesed, mis olid visiidi auks seekord portugali keeles, üllatusena olid raamatukeses sees ka juba meistri autogramm ja isiklik tempel.

Eesti Ajakirjanike Liidu liige Eduard Tüür pidas jaanuaris oma 74. sünnipäeva. Kuid ka Lissaboni näitusega kaasnes pidulikkust: Lissabonis esil olev personaalnäitus on järjekorra numbriga 15: just nii mitu kord on Tüüri tööd iseseisvalt jõudnud üle Eesti piiride

Kohal viibinud Soome suursaadikule ei olnud Tüüri nimi sugugi võõras, kuna Tüür on Soomes teinud mitmeid näitusi: Turku 2 korda, Hanko, Naantali, Kotka, Hämeenlinna, Lappeenranta, Helsinki.

Kas joonistatud sõnum jõudis ka kohale?

"Nii mõnigi suu kiskus naerule, naerdi ka lausa laginal. Portugallaste huumorimeel on hästi arenenud," muheles Tüür.

Piret KOOLI

LESi fotod

Eesti suursaadik Portugalis Aino LEPIK von WIRÉN, karikaturist Eduard TÜÜR ja Soome suursaadik Portugalis Esko KIURU

BINOKKEL

S Ö L T U M A T U E E S T I K U U K I R I

T E L L I M I S K U P O N G

- Jah, olen Soome Eestlaste Liidu liige
- Ei, ma ei ole Soome Eestlaste Liidu liige

Lõika välja ja pane ümbrikuuse Postita meil!

BINOKKEL c/o Rain OTS
LIINAKONKATU 10 E 23
33730 TAMPERE, FINLAND

Soovin tellida Kuukirja BINOKKEL

ERIPAKKUMINE: kingi BINOKKEL

Nimi	Kingi saaja nimi
Adress	Kingi saaja aadress
Sihtnumber	Kingi saaja sihtnumber
Linn; Riik	Kingi saaja linn; riik
telefon (SELi kasutusse)	telefon (SELi kasutusse)
e-mail	e-mail

Koos oma tellimusega telli BINOKKEL 10 euro eest kingiks ka sõbrale

Tellimishind kogu Euroopas 15 eurot / 4 järgnevat numbrit. Tellimus jätkub automaatselt, kui seda ei katkestata!

NB! Selle kupongiga tellides hoiad kokku shokolaaditordi jagu eurosid

Järgmises numbri TEEMA:

27. aprill

TÖÖ TAHAB TEGIJAT, TEGIJA TÖÖD

Jälgi ka kuukirja netiversiooni:
www.binokkel.com

SIIA TULEB
TELLIJA AADRESS

Vanarahvas on öelnud:

- Igaüks on oma õnne sepp
- Igal asjal oma aeg
- Laisal alati päev pikk
- Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu ajal
- Ükski kivi ei tõuse ilma tõstama
- Kõik, mis teed, tee hästi
- Kes tööd teeb, see rõõmu näeb
- Homseks hoia leiba, aga mitte tööd!
- Töö kardab tegijat
- Argpüks kardab ka oma varju
- Mida ei saa jõuga, seda saab nõuga
- Põllu nägu näitab põllumehe tegu
- Tõmba hinge ja tee tööd
- Iga inimene elab õnne tõttu, ei mitte töö ega jõu tõttu
- Hull kiidab orja tööd, laisk kiidab lapse tööd

Ma olen iga päev nii mitu, mitumeelne
Kas vabameelne, vana kodanlane
Kas töömees, jah,
ka aadel mõnikord
Ja kes veel teab, kuhu rändaks meel
kui ununeks üks erakond,
mu eesti keel
Nii järelkult – minu erakond on
eesti keel.

Juhan LIIV

Meelde jäävat
ja
tegusat
aastat!

Veebruar:

- 02. Küünlapäev e. pudrupäev
- 09. Luuvalupäev
- 14. Valentinpäev e. sõbrapäev
- 22. Peetripäev
- 24. Madisepäev

Märts:

- 01. Jevdokiapäev
- 08. Naistepäev
- 09. Sorokasveet e. tsirgupäev
- 12. Korjusepäev
- 14. Emakeelepäev
- 17. Alekseipäev
- 17. Patrikupäev
- 17. Käädrapäev e. ussiliikumise päev
- 21. Pendipäev
- 25. Maarjapäev e. paastumaarjapäev

Aprill

- 01. Aprillipäev e. naljapäev
- 01. Karjalaskepäev
- 14. Künnipäev
- 23. Jüripäev